

KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

Kaynaştırma Eğitimi Öğrencilerinin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesi

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra KOÇ

Lefkoşa

Haziran, 2016

KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

Kaynaştırma Eğitimi Öğrencilerinin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesi

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esra KOÇ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes DEMİROK

Lefkoşa

Haziran, 2016

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Özel Eğitim Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE, Yakın Doğu Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mukaddes Demirok, Yakın Doğu Üniversitesi
(Tez Danışmanı)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ayşegül Şükran Öz, Mustafa Kemal Üniversitesi

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2016

Prof. Dr. Orhan Çiftçi

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın, kaynaştırma ortamına yerleştirilmiş olan öğrencilerin sınıf arkadaşları tarafından sosyal kabullerindeki sorunları dikkate alınmasında etkili olması ve kaynaştırma eğitiminin kalitesinin artırılmasına önemli katkısının olması düşünülmektedir. Kaynaştırma eğitiminin başarısı, kaynaştırma öğrencisinin normal gelişim gösteren arkadaşları tarafından kabul edilip mutlu olmasıyla doğru orantılı olacağı düşünülmektedir.

Özel eğitimi bizlere sevdiren lisans hayatımızda her zaman bizleri meslektaşları olarak gören, değerli bilgilerini bizlerle paylaşan, kullandığı her kelimenin hayatımıza kattığı önemini asla unutmayacağımız saygıdeğer hocam; Atilla TAZEBA'Y'ı rahmetle anıyor ve mesleki hayatımda yolundan ilerlemeye devam edeceğim.

Tez konusunun belirlenmesinde ve araştırmamı şekillendirmemde, deneyimi ve bilgisiyle yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Hasan AVCIOĞLU hocama teşekkür ederim.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, iki yıl boyunca yardımlarını esirgemeyen, dönütler vererek bu süreçte yardımcı olan danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mukaddes DEMİROK hocama teşekkür ederim.

Çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, verilerin toplanması sürecinde yanımda olan sevgili nişanlım Kürşat BİLİR'e teşekkür ederim.

Bilgisini her zaman benimle paylaşan çok değerli arkadaşım, ablam ve meslektaşım Pelin AYKUT'a teşekkürü borç bilirim.

Çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana maddi ve manevi destek olan bugünlere gelmemde büyük emeği olan annem Dürdane KOÇ'a, babam Ahmet KOÇ'a ve kardeşlerim Seleme KOÇ GÖKTAŞ ile Selim KOÇ'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Esra KOÇ

ÖZET**KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL KABUL
DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**

Esra KOÇ

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Haziran, 2016

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes DEMİROK

Bu araştırmada, kaynaştırma öğrencisinin, kendi sınıfındaki normal gelişim gösteren akranları tarafından sosyal-kabul düzeylerine ve demografik değişkenlerin tutumları etkileyip etkilemediğine bakılmıştır. Sosyal-kabul düzeylerini araştırırken, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin (KKTC) Lefkoşa ilçesinde bulunan, kaynaştırma eğitimi bulunan 10 ilkokulunda, toplam 44 kaynaştırma öğrencisi bulunan okullarda 221 normal gelişim gösteren öğrenciye, Siperstein (1980)'in "Sosyal Kabulü Belirlemeye Yönelik Tutum Ölçeği" nin Civelek (1990) tarafından Türkçe' ye uyarlanmış şekli uygulanmıştır. Anket sorularından üç alt tema oluşturularak özel gereksinimli bireyin demografik özelliklerinin, akranlarının tutumunu hangi oranda etkileyip etkilemediği, SPSS programında, çapraz tablolama ile analiz edilmiştir.

Sonuç olarak, KKTC'nin Lefkoşa ilçesinde, kaynaştırma eğitimi veren 10 ilkokulda, sınıfında özel gereksinimli birey bulunan normal gelişim gösteren öğrencilerin, kaynaştırma öğrencisine olumlu tutum sergiledikleri; bu olumlu tutumların, kaynaştırma öğrencisinin demografik özelliklerinden olumsuz etkilenmediği ancak bazı değişkenlerin olumlu tutumların artmasında daha etkili olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler; *özel gereksinimli birey, tutum, normal gelişim gösteren akranlar, kaynaştırma eğitimi.*

ABSTRACT**DETERMINATION OF SOCIAL ACCEPTANCE LEVELS OF SPECIAL
NEEDS STUDENTS**

Esra KOÇ

NEAR EAST UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATION SCIENCES
DEPARTMENT OF SPECIAL EDUCATION

MASTER THESIS

JUNE, 2016

Supervisor: Dr. Mukaddes DEMİROK

In this study, the mainstreaming students, social-acceptable levels and attitudes of their peers with normal development by demographic variables was evaluated influence in its class. While examining the social acceptance level, Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) in the Nicosia district, from 44 primary schools with inclusive education, 221 students with normal development, Siperstein (1980) 's "Attitude Scale for Social Acceptance Determination" s Civelek (1990) by the Turkish version was performed. Created three sub-themes of the questionnaire, the demographic characteristics of individuals with special needs, at what rate that affects the attitudes of peers were analyzed by cross-tabulations with using SPSS programme.

As a result, the TRNC in Nicosia district, inclusive education in which 44 primary school students in class with special needs individuals with normal development, mainstreaming students to exhibit a positive attitude; These positive attitudes, which are not negatively affected of the demographic characteristics of mainstream students, but the increase in the positive attitude of certain variables were found to be more effective.

Keywords; *individuals with special needs, attitudes, peers with normal development, inclusive education.*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
EKLER	xii
TABLolar	xiii
KISALTMALAR	xvi
 BÖLÜM I	
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Önem	9
1.3 Amaç	10
1.4 Sınırlılıklar	11
1.5 Tanımlar	11
 BÖLÜM II	
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ	12
ARAŞTIRMALAR	
2.1 Kavramsal Çerçeve	12
2.1.1 Sosyal Kabul	12

	ix
2.2 İlgili Araştırmalar	14
2.2.1 Türkiye’de Yapılmış Araştırmalar	14
2.2.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	15
BÖLÜM III	
3. YÖNTEM	19
3.1 Araştırmanın Modeli	19
3.2 Evren ve Örneklem	19
3.3 Verilerin Toplanması	19
3.4 Veri Toplama Aracı	20
3.5 Verilerin Analizi	20
BÖLÜM IV	
4. BULGULAR	23
4.1 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan Kaynaştırma Öğrencilerinin Demografik Bilgilerinin Yüzdelik Analizleri	24
4.2 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan, Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Demografik Cevaplarının Yüzdelik Analiz Tabloları	28
4.3 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan Kaynaştırma Öğrencilerinin, Normal Gelişim Gösteren Sınıf Arkadaşlarına Yöneltilen Anket Sorularının Cevaplarının Yüzdelik Analiz Tabloları	30

	x
4.4 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan	32
Kaynaştırma Öğrencileri ve Normal Gelişim Gösteren Sınıf	
Arkadaşlarına Yöneltilen Soruların Çapraz Analizi Yüzdelik	
Oranları	
BÖLÜM V	
5.TARTIŞMA	56
BÖLÜM VI	
6. SONUÇ ve ÖNERİLER	57
6.1 Sonuç	57
6.2 Öneriler	58
KAYNAKÇA	60
EKLER	66

EKLER

EK 1. Lefkoşa İlçesinde Kaynaştırma Eğitimi Veren İlkokulların Listesi

EK 2. KKTC MEB İlköğretim Dairesi İzin Kâğıdı

EK 3. Kaynaştırma Öğrencisinin Kişisel Bilgi Formu

EK 4. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Bilgi Formu

EK 5. Sosyal Kabulü Belirlemeye Yönelik Tutum Ölçeği

EK6. Sosyal Kabulü Belirlemeye Yönelik Tutum Ölçeğinin Kullanım İzni

EK 7 Etik Bilgi Formu

EK 8 Özgeçmiş

TABLOLAR

	Sayfa No
Tablo 1. Kaynaştırma Öğrencisi Doğum Yılları	24
Tablo 2. Kaynaştırma Öğrencisi Sınıf Düzeyi	24
Tablo 3. Kaynaştırma Öğrencisi Cinsiyet	25
Tablo 4. Kaynaştırma Öğrencisi Kardeş Sayısı	25
Tablo 5. Kaynaştırma Öğrencisi Sosyo-Ekonomik Düzey	26
Tablo 6. Kaynaştırma Öğrencisinin Bulunduğu Sınıfın Mevcudu	26
Tablo 7. Kaynaştırma Öğrencisi Engel Türü	27
Tablo 8. Kaynaştırma Öğrencisi Engel Düzeyi	27
Tablo 9. Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	28
Tablo 10. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Doğum Yılları	28
Tablo 11. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Sınıf Düzeyi	29
Tablo 12. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Cinsiyeti	29
Tablo 13. Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	30
Tablo 14. Arkadaşlık Desteği	31
Tablo 15. Oyun Arkadaşlığı	32
Tablo 16.1 Sınıf Düzeyine Göre Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	32
Tablo 16.2 Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyetine Göre Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	33
Tablo 16.3 Kaynaştırma Öğrencisinin Kardeş Sayısına Göre Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	34

Tablo 16.4	Kaynaştırma Öğrencisinin Engel Düzeyine Göre Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	35
		xiv
Tablo 16.5	Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrencisi Sayısına Göre Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	36
Tablo 16.6	Kaynaştırma Öğrencisinin Engel Türüne Göre Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	37
Tablo 16.7	Sınıf Mevcuduna Göre Sınıf İçi ve Derslerde Yardım	38
Tablo 17.1	Sınıf Düzeyine Göre Arkadaşlık Desteği	39
Tablo 17.2	Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyetine Göre Arkadaşlık Desteği	41
Tablo 17.3	Kaynaştırma Öğrencisinin Kardeş Sayısına Göre Arkadaşlık Desteği	42
Tablo 17.4	Kaynaştırma Öğrencisinin Engel Türüne Göre Arkadaşlık Desteği	44
Tablo 17.5	Kaynaştırma Öğrencisinin Engel Düzeyine Göre Arkadaşlık Desteği	46
Tablo 17.6	Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısına Göre Arkadaşlık Desteği	47
Tablo 17.7	Sınıf Mevcuduna Göre Arkadaşlık Desteği	49
Tablo 18.1	Sınıf Düzeyine Göre Oyun Arkadaşlığı	50
Tablo 18.2	Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyetine Göre Oyun Arkadaşlığı	51
Tablo 18.3	Kaynaştırma Öğrencisinin Kardeş Sayısına Göre Oyun Arkadaşlığı	51
Tablo 18.4	Kaynaştırma Öğrencisinin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Oyun Arkadaşlığı	52

Tablo 18.5	Kaynaştırma Öğrencisinin Engel Türüne Göre Oyun Arkadaşlığı	53
		xv
Tablo 18.6	Kaynaştırma Öğrencisinin Engel Düzeyine Göre Oyun Arkadaşlığı	54
Tablo 18.7	Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısına Göre Oyun Arkadaşlığı	54
Tablo 18.8	Sınıf Mevcuduna Göre Oyun Arkadaşlığı	55

KISALTMALAR

KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Dr.	Doktor
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
DEHB	Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu
f	Frekans

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları belirtilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında geçen bazı kavramların tanımına yer verilmiştir.

1.1 Problem

Günümüzde, özel gereksinimi olan çocukların eğitimlerinin normal gelişim gösteren akranları ile birlikte aynı okulda yer alarak sağlanması yaygınlaşmaya başlamıştır. İnsanoğlu toplum içine katılarak sosyalleşmektedir. Bu açıdan bakıldığında özel gereksinimi olan çocukların da toplumda birer birey olabilmeleri için akranları ile aynı ortamı paylaşmaları gerekmektedir. Bunun da en önemli toplumsal adımı eğitim ortamlarında akranları ile birlikte olmaları yani kaynaştırma eğitimi kapsamında öğretim almalarıdır. Kargın (2010) ve Kırcaali-İftar (1998)'ın belirttiği gibi özel gereksinimi olan öğrenciler açısından kaynaştırma uygulamasının, yaşadıkları toplumla bütünleşmelerini kolaylaştırmak, normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte uyum içerisinde yaşamayı ve onlarla arkadaşlık kurmayı öğrenmek, normal gelişim gösteren arkadaşlarını gözlemleyerek yeni beceriler ve gerçek yaşam deneyimleri kazanmak gibi birçok yararı vardır. Böylece hem özel gereksinimi olan çocuk sosyalleşme adımını daha sistemli bir ortamda atmış olacaktır; hem de normal gelişim gösteren bireyler farklı gelişen akranları ile birlikte büyüyerek, gelecekte toplumsal yargılardan uzak ve olumsuz tutumları yenen, benlik kavramı gelişmiş bireyler olarak yetişeceklerdir.

Dam & Volman (2007) ve Han & Kemple (2006)'a göre, 2006-2007 yıllarında toplumlar hızlı bir değişim içindedir. Bireyin yaşadığı toplumdaki bu hızlı değişime ayak uydurup uyum sağlayabilmesi ve yaşadığı toplumun bir parçası olabilmesi, sürekli bir gelişim ve değişim göstermesiyle ve pek çok beceriyi yerine getirmesiyle mümkündür (Vuran, 2013). Sağlıklı gelişim gösteren bir birey olabilmek için çocukluk dönemini kaliteli ve mutlu geçirmek gerekmektedir. "Çocuk her yerde her şartta çocuktur." felsefesini benimsemek kaçınılmazdır. Bu felsefeden yola çıkarak, ister özel gereksinimi olan çocuk olsun isterse normal gelişim gösteren çocuk olsun, her iki durumda da çocuklar oyunla büyürler, oyunla büyürken etkileşime girerler ve iletişim kurarlar. Bu durumda, özel bir durumu olsun olmasın, her ne olursa olsun çocukların akranları ile birlikte vakit geçirmesi gereklidir ki aileden başlayıp yayılan sosyal gelişimlerini sağlıklı ve mutlu bireyler olarak devam ettirebilsinler; sosyal yeterliliğe erişebilsinler; benlik kavramlarını geliştirebilsinler.

Merrel ve Gimpell (1998)'e göre sosyal yeterlilik, bireyin gereksinim duyduğu ve istediği zamanlarda bağlama uygun olarak akranlarıyla ve yetişkinlerle etkili, uygun ve nitelikli sosyal etkileşimler ve ilişkiler kurması ve sürdürmesi için gereksinim duyduğu sosyal, duygusal ve bilişsel becerilerdir (Akt. Vuran, 2013). Sağlıklı iletişim kurabilen, yaratıcılığını kullanabilen ve kendini gerçekleştirme basamağına erişebilen, özgüveni yüksek birey olabilmek için sosyal yeterlilik seviyesine ulaşmış olmak gerekmektedir. Bunlardan yola çıkarak diyebiliriz ki, normal gelişim gösteren çocuklar gibi özel gereksinimi olan çocukların, hem ayrımcılık yapmamak ve farklılıkları benimsemek adına hem de normal gelişimi örnek alabilmeleri adına, normal gelişim gösteren akranları ile sosyal paylaşıma girmeleri gerekmektedir. Bu paylaşımı sağlayabilme olanakları ise aile içi iletişimin ardından okullarda, normal gelişim gösteren akranları ile birlikte kaliteli vakit

geçirmeleridir. Özel gereksinimi olan çocukların akranları ile *en az kısıtlayıcı ortam* olan *Normal Okullarda* eğitim almaları ile gerçekleşebilmektedir. *Kaynaştırma eğitimi* olarak adlandırılan bu ortamlarda, özel gereksinimi olan çocuklar, normal gelişim gösteren akranları ile her daim bir aradadırlar. Onlarla birlikte aynı sınıfa paylaşılarak *fırsat eşitliğinden* yararlanırlar. 1999'da Dyson kaynaştırmanın son 30 yıldır Özel Eğitim alanında en önemli uygulama olduğunu vurgulamıştır.

Gerek özel gereksinimi olan gerekse normal gelişim gösteren çocuklar olsun aralarındaki etkileşimi en üst düzeyde tutmak kaynaştırma eğitiminde önem arz etmektedir. Bununla birlikte, özel eğitime gereksinimi olan çocukların sınıf arkadaşları ile ne kadar etkileşime girebildiği veya arkadaşlık kurabilme durumu şüphe götürmektedir. Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar için kaynaştırılmış ortamlarda eğitim ve bütünleştirme konusu birçok ülkede konuşulmaktadır. Ayrı okullarda eğitim almaları gibi tutucu bir yaklaşıma artık sıcak bakılmamaktadır.

Özel gereksinimi olan çocuğu olan aileler için çocuklarını genel eğitim okullarına göndermek ayrı bir motive kaynağıdır. Aileler, özel gereksinimi olan çocuklarındaki davranış değişiklikleri konusu normal gelişim gösteren çocuklarla etkileşime girdiklerinde daha kalıcı olabileceğini düşünmektedirler. Aynı zamanda, akranları ile yoğun temas içinde olmak, özel gereksinimi olan çocuklardaki sosyal-duygusal gelişimleri için de olumlu bir etkidir. Akranları ile birlikte eğitim almalarının dezavantajlı yanları olduğunu ortaya koyan araştırmalar da vardır. Bu araştırmalarda özel gereksinimi olan çocuklarla kaynaştırma ortamında dalga geçileceği, tacize uğrayabilecekleri ve genel konulardaki eğitimsel düzenlemelerde görmezden gelinebilecekleri riskinin yüksek olduğu savunulmaktadır. Bu durum da kendi öz yapılarına zarar verecektir ve akranları tarafından ihmal edilen ve reddedilen çocuklar olmaları kaçınılmazdır. Sosyal kabul konusundaki araştırmalar

tutarlı bir şekilde gösteriyor ki genel eğitim sınıfındaki özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler, aynı sınıftaki normal gelişim gösteren öğrencilere göre sınıf içinde daha az kabul görmektedirler. Genelde sosyal statü olarak sınıf arkadaşlarından daha düşük seviyededirler ve toplumda daha çok izole edilen kişilerdir (Koster, Pijl, Nakken ve Houten, 2010).

Birçok araştırmacı konu ile ilgili benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Genel olarak zihin engelli veya Down Sendromlu öğrenciler, akranları ile karşılaştırıldıklarında diyaloga girme sıklıkları daha seyrek ve gözle görülür bir sosyal izolasyona uğrama riski vardır (Dolva, Hemmingsson, Gustavsson ve Borell, 2010). Yetersizliğe sahip öğrenciler ve akran grubu ile yapılmış bir diğer çalışmada ise (Pijl & Frostad, 2010). akran kabulü ve benlik kavramı araştırılmıştır. Yetersizliğe sahip olan öğrencilerin normal sınıflardaki akranları tarafından kabul görmedikleri ve bu durumun da düşük benlik oluşumuna neden olduğu saptanmıştır.

Günümüzde kaynaştırma “gerektiğinde özel gereksinimi olan öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimi olan öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesi” olarak tanımlanmıştır (Kırcaali-İftar, 1992). Buna göre, özel gereksinimi olan kaynaştırma öğrencisi bütüncül -eğitimdeki tüm disiplin alanlarının bir arada olduğu- eğitimin içerisinde bütünleştirme (tam kaynaştırma) anlayışına dayalı eğitimde yer almalıdır. Eğitimciler ve analizcilerin birçoğu özel eğitim gerektiren çocuklar genel eğitim sınıflarında eğitim aldıkları zaman öğrenme deneyimlerinin en üst düzeyde olacağına inanıyorlar (Wang, 2009).

Mand (2007)’ in yaptığı araştırmaya göre, davranış problemi olan Alman öğrencilerin kabul görmemesi, kaynaştırma eğitimi veren okullarda ciddi derecede

problemidir. Bu problemleri yaşamamak için davranış problemli çocuğu olan aileler çocuklarının dışlanmaması için özel eğitim okullarına vermeyi tercih edebilmektedirler. Bu araştırmadaki bulgular göstermiştir ki, davranış problemi olan Alman öğrenciler kaynaştırma eğitimi veren okullarda ve genel eğitim okullarında istenmiyorlar.

Uluslararası düzeye, temel insan hakları açısından bakıldığında eğitim herkesin hakkıdır ve kısıtlanamaz. Bu açıdan bakıldığında, özel eğitime gereksinimi olan bireylere, kendilerini en üst düzeyde geliştirebilmeleri için, en az kısıtlayıcı ortamlar ve fırsat eşitliği sağlanarak durumuna en uygun eğitim olanakları sunulmalıdır.

Kaynaştırma öğrencileri her ne kadar da sosyal ve akademik açıdan akranlarından daha düşük seviyede olsalar da, kaynaştırma ortamı kesinlikle gerekli bir durumdur ama özel eğitim gerektiren öğrenci için akran ilişkilerinde ve kendini bulmada yeterli değildir (Cambra ve Silvestre, 2003). Kaynaştırma okullarındaki öğretmenler ve normal gelişim gösteren öğrencilerin aileleri, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin sosyal durumlarına daha olumlu bakmaktadırlar (Koster, Pijl, Houten ve Nakken, 2007). Scheepstra, Nakken ve Pijl (1999)'e göre ise genel olarak, Down Sendromlu öğrencilere karşı öğretmenlerinin ilgili davranışları, akranlarına oranla daha fazladır. Down Sendromlu öğrencilerin çoğu yardımsever ve korumacı yapısı olan sınıf arkadaşları ile etkileşime girebilmektedirler.

Kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için sınıf öğretmenleri, bilgilendirme çalışmaları, öğretmenlerle-ailelerle ve okul yönetimi ile düzenli toplantılar yapmak, normal gelişim gösteren öğrenciler ve aileler ile bilgilendirme toplantıları yapmak önemli faktörler arasındadır. Başarılı kaynaştırma programı beraberinde başarılı

sosyal kabulü ve akranlar arasında başarılı iletişime neden olur. Ancak, belirttiğimiz hazırlıklar yapılmadan özel gereksinimi olan çocuk sınıfa yerleştirilirse, en önemli hedeflerimizden bir olan sosyal kabul amacına ulaşmayabilir. Bunun sonucunda da, özel gereksinimi olan öğrencinin kendiliğinden akranlarını gözlemlememe ve taklit edememe davranışının yanı sıra sınıfın kaynaştırma öğrencisini kabul etmeme ve sınıf öğretmenin bu kabullenmeme durumuna karşı kayıtsız kalması gibi 3 ana problemle karşılaşla bilinmektedir.

Sosyal kabulü etkileyen faktörlerden söz edecek olursak iki alanda ele alabiliriz;

7. Özel gereksinimi olan öğrencinin özellikleri ve normal gelişim gösteren akranlarından farklılıkları,
8. Normal gelişim gösteren öğrencilerin ve ailelerinin, öğretmenlerin, okul idareci ve çalışanlarının özel gereksinimi olan öğrenciye yönelik olumsuz düşünceleri, tutum, duygu ve davranışları.

Buradan da anlaşılacağı gibi, özel gereksinimi olan öğrenciyi gideceği kaynaştırma sınıfını, okul idare ve çalışanlarını, öğretmenleri ve aileleri önceden duruma hazırlamak sosyal kabulün artması için en verimli yöntemdir. Genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma öğrencisi için en önemli amaç önyargıları düşürmek ve çocuklar arasındaki sosyal etkileşimi arttırmaktır (Avramidis, 2010). Sosyal kabulde, minimum sorun yaşamak için, okula ve sınıfa yeni başlayacak olan özel gereksinimi olan öğrencinin niteliği, özellikleri ve özel durumu hakkında bilgilendirme toplantısı yapılır. Bununla beraber, özel gereksinimi olan öğrencinin de gideceği okula ve sınıfa hazırlanması, okul ve sınıf işleyişinin ve kurallarının öğretilmesi, ayrıca akademik becerilerinin desteklenmesi ve sosyal beceri öğretiminin önceden yapılmış olması önemli alt yapı çalışmasıdır. Bunch ve Valeo (2004) ise yapmış oldukları

çalışmada, okulun yapısal özelliklerinin referans gösterilen “sosyal ve toplumsal teoriler” ve “okul yaşamında kaynaştırmanın yapısı ve özel eğitimin etkileri” konuları ile ilişkili olduğunu saptamışlardır.

Türkiye genelinde yapılan araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, ülke genelinde özel gereksinimi olan bireylere yönelik tutumların, algıların ve düşüncelerin genelde “olumlu” olduğu ortaya konmuştur. “Normal gelişim gösteren öğrencilerin hafif ve orta düzeyde zihinsel engelli (HODZE) yaşlılarına yönelik tutumları incelendiğinde; genel olarak olumlu tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.” (Ünal ve Şaban, 2011). Bununla birlikte, özel gereksinimi olan bireylere acıma, belirli sosyal ortamlarda özel gereksinimi olan bireyleri tercih etmeme, eğitim ortamlarında belirli engel gruplarının ayrı okullarda eğitim görmelerini düşünme, gibi olumsuz tutumların varlığı da belirlenmiştir (Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 2011). Ancak, KKTC genelinde bu alanda herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Bu açıdan bakacak olursak araştırma özgün bir çalışma niteliğini taşımaktadır.

Bu çalışmada, KKTC’nin başkenti Lefkoşa’daki kaynaştırma eğitimi veren ilkokullarda, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma kapsamındaki arkadaşlarını sosyal kabul düzeyleri ve sosyal kabul düzeylerini etkileyen değişkenlerine ilişkin özellikler irdelenmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarının işlevsel olabilmesi ve planlanan hedefe ulaşabilmesi için en önemli konulardan biri, özel gereksinimi olan bireylerin akranları tarafından tam olarak kabul görmesidir. Kaynaştırma öğrencisinin, normal gelişim gösteren akranları tarafından kabul edilmelerini etkileyen birçok faktör vardır. Bu değişkenlerin neler olduğunu doğru saptamak ve elde edilen verileri verimli kullanmak, kaynaştırma öğrencilerinin kabul düzeyini artırabilmektedir.

Dünya genelindeki eğitim sistemleri göz önüne alındığında, özel eğitim gerektiren çocukların, akranları ile daha fazla etkileşimde olabilmeleri için çalışmalar devam etmektedir. Örneğin Finlandiya gibi bir takım ülkelerde bu durum doğal karşılanırken, birçok ülkede duruma yönelik çözümler araştırılmaktadır.

Özel eğitim gerektiren çocukların akranları ile eşit ortamda eğitim alabilmeleri için büyük adım atmış ülkelerin uyguladıkları yöntemleri bire bir uygulamak pek mümkün olmamaktadır. Bunun sebeplerine bakacak olursak, kültürel farklılıklar belki de ilk sırada yer almaktadır. Ülkelerin kendi içlerinde buldukları yol ve yöntemleri etkileyen iç değişkenlere bakıldığında ise kişilerin demografik özelliklerinin etkisinin eğitime yansıdığını görebilmemiz mümkündür.

KKTC'ye bakacak olursak, genelde özgür bir eğitim ortamı olmasına karşın, konu özel eğitim gerektiren çocuklar olduğunda, toplum tarafından bir yadsıma söz konusudur. Gerek özel gereksinimi olan çocuğa sahip ailelerin akrabaları ve yakın çevreleri tarafından kabullenmeme, gerekse toplumda yer aldıkları durumlardaki olumsuz tutumlar yüzünden dışlanma yaşanmaktadır. Toplumun geliştirdiği olumsuz tutumlar nedeni ile de özel eğitim gereksinimi olan çocukların akranları ile aynı ortamda eğitim almaları güçleşmektedir. Genele bakıldığında görülen bu tabloda, normal gelişim gösteren çocukların da ailelerinin ve toplumdaki diğer fertlerin sergiledikleri bu olumsuz tutumdan etkilenmeleri doğal olarak söz konusudur. Akran kabulü konusunda okullarda sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların da yine temel kaynağı ailedir ve gerekçe olarak da kendi çocuklarının eğitiminin özel eğitim gerektiren çocuklar yüzünden kötü etkilendiğini düşünmeleridir. Okullarda yaşanan bu sorunlardan yola çıkarak, tez konusu olarak, bu durumda normal gelişim gösteren çocukların gerçekten aileleri ile paralel bir düşünceye sahip olup olmadıklarını öğrenmek için bu araştırmaya yönelindi.

KKTC için, gerek kültürel, gerekse demografik özellikler açısından en yakın ülke Türkiye'dir. Eğitim sistemi olarak da Türkiye ile benzer özellikler taşımaktadır. Özel eğitim gerektiren çocukların Türk eğitim sistemindeki yeri hem Türkiye'de hem de KKTC'de iyileştirmeye çalışılmaktadır. Ancak şu da bir gerçek ki, ülke neresi olursa olsun, özel eğitim gerektiren çocuklara yönelik olumsuz tutumlar değiştirilmeden iyileştirme çalışmalarının bir yönü hep eksik kalacaktır ve etkili bir iyileştirme olamayacaktır.

Bu durumdan yola çıkacak olursak, KKTC için de aynı durum söz konusudur. Eğitimdeki bu konu ile ilgili iyileştirme çalışmalarında yapılan araştırmalar önem arz etmektedir. Hala hazırda var olan araştırmaların belki de en önemlilerinden biri de toplumdaki önyargılar ve tutumları konu alan çalışmalardır. Bu bağlamda bakacak olursak, tutum çalışmalarında özel eğitim gerektiren çocuklarla ilgili olan tutumlara yönelik çalışmalara KKTC genelinde rastlanmamaktadır.

Bu çalışmadaki amaç, bizler özel eğitim gerektiren çocukların akranları ile aynı ortamı paylaşarak eğitim almalarını savunurken, akranlarının bu konudaki görüşlerini ortaya koymaktır. KKTC'de daha önce bu konuya yönelik bir çalışmanın yapılamamış olması araştırmanın özgünlüğünü ortaya koymaktadır.

1.2 Önem

Yapılmış olan bu araştırmanın eğitimdeki düzenlemelerde göz önünde bulundurulması gereken unsurlardan ailenin ve öğretmenlerin yaklaşımlarının yanında bir diğer önemli ve etkili konu olan "akran tutumları" bakımından bir kaynak olacaktır.

Bu çalışma, KKTC Lefkoşa İlçesindeki ilkokullara devam eden normal gelişim gösteren öğrencilerin, sınıflarındaki tam zamanlı kaynaştırma kapsamındaki arkadaşlarına sosyal açıdan nasıl baktıklarını, kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabul düzeylerini ve sosyal kabul düzeyini etkileyen değişkenleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

1.3 Amaç

Bu konuda yapılmış olan araştırmalar dikkate alınarak, araştırma konusunun amacı ve alt amaçları oluşturulmuştur.

Bu çalışma, KKTC Lefkoşa İlçesindeki ilkokullarda tam zamanlı kaynaştırma eğitimine devam eden genel eğitim sınıflarındaki öğrencilerin, normal gelişim gösteren sınıf arkadaşları tarafından sosyal kabul düzeylerinin ve sosyal kabul düzeylerini etkileyen değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Özel gereksinimi olan öğrencinin;

- a) Sınıf düzeyi,
- b) Cinsiyeti,
- c) Kardeş sayısı,
- d) Sosyo ekonomik düzeyi,
- e) Engel türü ve,
- f) Engel düzeyi

akranları tarafından sosyal kabul düzeylerini etkilemekte midir?

2. Sınıf mevcudu ve sınıftaki kaynaştırma öğrencisi sayısı özel gereksinimi olan öğrencinin akranları tarafından sosyal kabul düzeylerini etkilemekte midir?

1.4 Sınırlılıklar

Araştırma, KKTC'nin Lefkoşa ilçesindeki kaynaştırma eğitimi veren ilkokullarda yapılmıştır.

1.5 Tanımlar

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Birey (Farklı Gelişen Birey): Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından yaşitlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey.

Kaynaştırma Eğitimi: Gerektiğinde özel gereksinimi olan öğrenciye ve/veya sınıf öğretmenine destek özel eğitim hizmetleri sağlanması koşulu ile özel gereksinimi olan öğrencinin normal eğitim ortamında eğitilmesi.

Özel Eğitim: Özel gereksinimi olan bir öğrencinin kendine özgü gereksinimlerini karşılamak için özel olarak tasarlanmış eğitim ve öğretim süreci.

Destek Hizmet: Özel gereksinimi olan çocuğun özel eğitimden yararlanması için gerekli olan ulaştırma ve bu gibi gelişimsel engelleri, uygun hale getirici ve destekleyici hizmetleri kapsamaktadır. Bu hizmetler akademik amaçları gerçekleştirmek için çeşitli danışmanlık türlerini (konuşma, fizyoterapi, işitme, eğitsel, psikolojik veya mesleki derslerin öğrenilmesiyle ilgili), günlük yaşam etkinliklerini, ayrıca ulaşımı ve iyileştirici rehberliği kapsayabilmelidir.

BÖLÜM II

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, sosyal kabul durumunun işlevine, sosyal kabulün olmama durumunun birey üzerindeki etkisine, sosyal kabulü etkileyen etkenlere, sosyal kabulün sağlanması için nelerin yapılması gerektiğine ve kaynaştırma eğitiminin sosyal kabul üzerindeki etkililiğine yer verilmiştir. Ayrıca, Türkiye’de ve yurt dışında yapılmış araştırmalar yer almaktadır.

2.1 KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1 Sosyal Kabul

İnsanlar sosyal birer varlık olarak, hayatları boyunca, birbirleriyle, farklı akranları ile ve farklı bireylerle iletişim kurarak yaşarlar. (Vuran, 2012) Elbette ki aynı durum sosyal hayatın bir parçası olan çocuklar için de geçerlidir. Akranları tarafından aralarına alınan çocuklar, akranları ile daha fazla iletişime girebilirler ve akranları tarafından red gören çocuklara nazaran yıkıcı etkiden uzak bir yetişkin olurlar. Akranları tarafından reddedilen çocukların birçoğu bu olumsuz durumdan dolayı iletişim için gerekli olan sosyal becerileri kazanmakta şanssızlık yaşarlar ve bunun etkisi yetişkinlikte de devam eder.

Sosyal yeterlik, bireylerin nitelikli bir yaşam sürebilmesi için gerekli temel değişkenlerden biridir. Kişilerin kaliteli bir hayat yaşayabilmeleri için sosyal yeterlilik, en önemli değişkenlerdendir (Vuran, 2012).

Çocuklarda sosyal yeterliliği sağlayabilmenin en etkili yollarından biri çocukların kaynaştırma ortamlarında eğitim almalarıdır. Kaynaştırmanın etkili olmasının nedeni ise, tüm öğrencilerin, genel müfredata rahatça erişebilecekleri bir ortam olmasından dolayı toplumda başarılı olmalarını sağlamasıdır. Verimli kaynaştırma eğitimi uygulamalarında öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerine göre

bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanır. Bu uygulama da tüm öğrencileri kapsayacak şekilde olduğundan derslerin başarı oranı da yüksek olacaktır. (Diken, 2010).

Özel gereksinimli öğrenciler, yerleştirildikleri sınıfların gerçek bir parçası olarak kendilerini görebiliyorsa, bu durum öğretmenler tarafından kabul ediliyorsa ve sınıf arkadaşları tarafından da sosyal kabul görüyorlarsa, bu öğrencilerin gerçekte “kaynaştırıldıklarından” söz edilebilir (Batu, 2008). “Özel gereksinimli bireylerin sosyal kabul görmemesi, zaten düşük olan benlik saygısının daha da düşmesine ve yetersizlik duygusuna yol açmaktadır. Ayrıca sosyal kabul görmeyen özel gereksinimli bireyler problem davranışlar gösterebilmekte ve sosyal ilişkilerden kaçabilmektedirler.(Civelek, 1990).”

En az akademik başarılar kadar önemli olan bir konu ise kaynaştırma öğrencisinin okuldaki ve sınıftaki akranları tarafından sosyal kabulleri, arkadaşlık kurmaları ve kendilerini sınıfa ait hissetmeleridir.

Kaynaştırma eğitimi kapsamındaki öğrencilerin sosyal kabullerini etkileyen iki temel faktör vardır; kaynaştırma öğrencisinin özellikleri ve farklılıkları ile öğretmen ve akranlarının kaynaştırma öğrencisine olan tutumları, duyguları ve düşünceleridir. Bunların yanında, kaynaştırma öğrencisinin derslerinde başarısız olması, etkili iletişimde gerekli faktörlerden olan yardım etmek veya istemek, anlatılanları dinlemek, paylaşımda bulunmak gibi sosyal becerilerinin olmaması veya yetersiz olması davranışlarına yansımakta ve bu yetersizlikten dolayı ortaya çıkan olumsuz davranışlar sosyal kabulü azaltmaktadır. Öğretmen, toplanan bu bilgileri temel alarak kaynaştırma öğrencisinin sosyal kabulünü artırabilmek, arkadaşlık ilişkilerini geliştirebilmek için müdahale programları hazırlayabilir ve çeşitli etkinlik düzenler (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Bu kazanımlar, Kırcaali-İftar (1998)’ a göre,

özel gereksinimli çocukların, normal gelişim gösteren akranlarından ayrı ortamlarda eğitim almaları hem insan haklarına aykırı hem de toplum yaşamına uyum sağlamakta zorluk çekmektedirler. Ayrıca, bu öğrencilerin eğitimlerinin normal düzenleme kapsamında daha iyi kaynaştırma alabileceği görüşlerinden yola çıkarak eğitimde, ayrı okullarda eğitim pek tercih edilmeyen bir uygulama durumuna düşerken, kaynaştırma eğitiminin tercih edilmesi ön plana çıkmıştır (Akt. Kargın ve Baydık, 2002).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Kaynaştırma eğitimindeki özel gereksinimi olan bireylere yönelik tutumlarla ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Ancak bunlar yabancı kaynaklardır. KKTC’de bu konuda bir araştırma bulunmamaktadır. Bu yüzden, bu bölüm yabancı kaynaklardan oluşmaktadır.

2.2.1 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Karadağ, Demirtaş ve Girli (2014), araştırmalarında, okul öncesi dönemde, özel gereksinimi olan kaynaştırma öğrencisinin sınıfındaki akranlarının, özel gereksinimi olan öğrenciyi tercih etme durumlarını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Genel olarak, etkinlikler esnasında, özel gereksinimi olan öğrencinin sınıftaki akranları tarafından görmezden gelindiği ve sadece beslenme saatinde bu durumun biraz daha iyileştiğini tespit etmişlerdir.

Ayral, Özcan, Can ve diğerleri (2013), “Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin kaynaştırma Öğrencilerine Bakışını Etkileyen Etkenler” konulu araştırmalarında, bu etkenlerde öncelikli olarak normal gelişim gösteren öğrencinin

yaşı, eğitim durumu, cinsiyeti, gelir durumu, ailede özel gereksinimi olan bireyin varlığı ve öğretmen tutumlarının gelmekte olduğunu saptamışlardır.

Ünal ve Şaban (2011) ise, çalışmalarında kaynaştırmaya yönelik tutumları belirlemek için, normal gelişim gösteren öğrencilerin görüşlerine başvurmuşlardır. Hafif ve orta düzeydeki zihin engelli tanısı olan öğrencilerin, normal gelişim gösteren akranları tarafından olumlu tutuma sahip olduklarını ortaya koymuşlardır.

Seçer, Sarı ve Çetin (2010) tarafından, okul öncesi sınıflarındaki bedensel engelli öğrencilere ilişkin normal gelişim gösteren akranlarının birlikte eğitim almalarına yönelik görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın sonucunda, normal gelişim gösteren öğrencilerin olumlu görüş bildirdikleri belirtilmiştir.

Kargın ve Baydık (2002) gerçekleştirdikleri araştırmada, meslek liselerinin 9. 10. ve 11. sınıflarında işitme engelli öğrencilerin kaynaştırma eğitiminde yer aldıklarında, normal gelişim gösteren akranlarının tutumlarını, çeşitli değişkenleri ele alarak incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, ele aldıkları değişkenler doğrultusunda anlamlı farklılaşma olduğu gözlemlenmiştir.

2.2.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Dolvaa, Hemmingsson, Gustavsson, ve Borell, (2010) yaptıkları niteliksel çalışmanın amacı, özürlü olmayan akranları ile birlikte kaynaştırma sınıflarında bulunan Down Sendromlu öğrencilerin, okul faaliyetleri kapsamında akran etkileşimini sağlayacak koşulları belirlemektir. Bulgular, akranlarının, Down Sendromlu öğrenci için sağlanan çeşitli stratejileri nasıl uyguladıklarını ortaya koydu. Bu çalışmanın sonuçları, etkileşim temelini oluşturan faaliyetler ve akran etkileşimi ile ilgili olan yeterli ve çok önemli bir boyutunu teşkil etmiştir. Bu

boyuta daha yakından bakarak, akranlar arasındaki etkileşimi sağlamak için verimli bir yaklaşım keşfedilebilir.

Clare, ve Janina, (1997) tarafından, fiziksel engelli olan ilköğretim çağındaki çocukların akranlarının fiziksel engelli öğrenciye yönelik, tutumlarını belirleyici ve davranışsal niyetlerini araştırmak için gerekçeli eylem teorisi kullanılmıştır. Bu araştırma, normal gelişim gösteren öğrencilerin, fiziksel engelli sınıf arkadaşları ile etkileşimde bulunmak için davranışsal niyetlerini tahmin etmek için uygulanmıştır. Öğretmenler, okul müdürleri ve velilerin tutumları anlamlı etkide bulundu. Ancak, veliler ve okul müdürlerinin tutumları ve yalnız çocuk tutumlarından daha fazla bir varyans oluşturdu. Bu bulguların etkileri fiziksel engelli çocukların sosyal bütünleşmesini teşvik etmek ve tüm sınıf müdahalelerini geliştirmek açısından tartışılmıştır.

Katz, ve Mirenda, (2002) son yıllarda, Kuzey Amerika'da ve diğer ülkelerdeki eğitim sistemleri, örgün eğitim sınıflarındaki engelli öğrencilerin bütünleştirme eğitimine doğru bir hareket gibi önemli eğitim reformlarına uğramıştır. Bu derlemenin amacı, özellikle engelli ve engelsiz öğrenciler için ilkökul sınıflarında kaynaştırmayı ve sosyal haklarına ilişkin araştırmaları özetlemektir. Bu bilgiler eğitim ortamlarında bu tür öğrencilere destek öğretmenler, yöneticiler, veliler ve başkalarına yararlı olacaktır.

Pijl & Frostad (2010). Bu çalışma, akran kabulü ve engelli öğrencilerin benlik kavramı arasındaki ilişkiyi ele almaktadır. Araştırma kabul ve benlik kavramının seviyesinin orta ilişkili olduğunu göstermektedir. Normal sınıflarda akranları tarafından kabul görmeyen engelli öğrencilerin düşük benlik kavramı geliştirme riski olduğu sonucuna varılmıştır.

Pijl, Nakken, ve Houten, (2010) çalışmada, düzenli Hollandalı ilköğretim okullarında özel gereksinimli genç öğrencilerin (sınıfların üçte biri) sosyal katılımına yöneliktir. Daha ayrıntılı olarak bakacak olursak, odak toplumsal katılım ile ilgili dört temel konunun üzerinde yatıyor: Dostluklar / ilişkiler, rehberlik / etkileşimler, öğrencilerin sosyal benlik algısını ve sınıf arkadaşları tarafından kabulü. Çalışmanın sonuçları, özel gereksinimli öğrencilerin büyük çoğunluğu toplumsal katılımın tatmin edici bir derecesine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, özel gereksinimli olmayan öğrenciler ile karşılaştırıldığında, özel gereksinimli öğrencilerin nispeten büyük bir bölümü kendi kendilerine sosyal katılımda güçlükler yaşamaktadır.

Mand (2007) davranış sorunları olan öğrencilerin reddi, kaynaştırma eğitimi olan okullar için ciddi bir sorundur. Burada sunulan çalışmada, kaynaştırma eğitimi olan ilkokul sınıflarında ve özel eğitim okullarında, davranış sorunları olan çocuklara anketler düzenlenmiştir. Ana odak sınıf içindeki sosyal ilişkileri etkileyen davranış problemlerinin hangi ölçüde olduğu saptanmıştır.

Cambra ve Silvestre (2003) eğitimde çeşitliliğin başarılı bir şekilde uygulanması için özel bir çaba gereklidir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sosyo-duygusal gelişimini teşvik için tasarlanmış faaliyetler düzenlenmelidir. Bu çalışma, okullardaki özel eğitim gerektiren öğrencilerin sosyal entegrasyon derecesini değerlendirir. Ayrıca, sosyal entegrasyon ve öğrencilerin benlik kavramı arasındaki ilişkiyi araştırdı. Sonuçların, özel eğitime gereksinimi olan öğrencinin benlik kavramına ihtiyacı olduğunu göstermesine rağmen, sosyal ve akademik boyutlarda, akranlarından daha düşük oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca, çalışma akran grubu algısı ve kişisel benlik algısı oluşumu arasındaki

ilişkileri vurgulamaktadır. Uygun müdahaleler ve eğitim faaliyetleri önerilmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, veri toplama aracı ve verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modelindedir. Siperstein (1980)'in Sosyal Kabulü Belirlemeye Yönelik Tutum Ölçeği'nin Civelek (1990) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış şekli uygulanmıştır. Sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal gelişim gösteren öğrencilerle görüşülerek görüşlerine başvurulmuştur. Ölçeğin yanı sıra sosyal kabul düzeyini etkileyebileceği varsayılan dinamikler olan, normal gelişim gösteren öğrencilerin ve ailelerinin kişisel bilgileri de sorulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, KKTC'nin Lefkoşa İlçesi sınırlarındaki kaynaştırma eğitimi uygulanan tüm ilkokullar oluşturmaktadır. Ulaşılabilir olmasından dolayı ilçe düzeyinde örneklem seçilmiştir. Lefkoşa ilçesindeki, kaynaştırma eğitimi veren tüm ilkokullardaki, raporu olan kaynaştırma öğrencilerinden ve normal gelişim gösteren sınıf arkadaşlarının üçte birinden veri toplanmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma ölçeği, KKTC Lefkoşa ilçesinde bulunan kaynaştırma eğitimi veren ilkokullardaki özel eğitim öğretmenlerinin, okul yöneticilerinin, rehber öğretmenlerin ve sınıf öğretmenlerinin desteği ile uygulanmıştır.

3.4. Veri Toplama Aracı

Dr. Siperstein (1980), “Sosyal Kabulü Belirlemeye Yönelik Tutum Ölçeği” Amerika Birleşik Devletleri’nde (A.B.D), Center for the Study of Social in the Universty of Massachuetts’ de geliştirmiştir. Civelek 1990 yılında, ölçeği Türkçe’ ye uyarlanmıştır.

Ölçekte (Ek-5) 22 sorudan oluşan değerlendirme, beşli dereceleme olarak hazırlanmıştır. Kullanılan cevaplar puana dönüştürülmüştür. Evet :5, Sanırım Evet: 4, Ne Evet Ne Hayır: 3, Sanırım Hayır:2, Hayır: 1 olarak 1 ile 5 arasında değer almıştır.

Ölçek önce Türkçe’ ye çevrilmiştir. Daha sonra Komite Yaklaşımı Yönetimi uyarınca ilgili 5 uzmana verilerek Türkçe’ ye çevrilmesi talep edilmiştir. Beş uzman ile yapılan görüşmeler sonucunda tutum ölçeği belli bir form almıştır. Bu işlemler sonrasında, aracın örneklem dışında 38 normal gelişim gösteren yaşıtlarına bir ay ara ile 2 defa uygulanmasıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı yöntemi kullanılarak elde edilen test- tekrar test güvenilirlik katsayısı- 83 olarak sonuçlanmıştır. Bu çalışmalardan sonra aracın geçerli, güvenilir ve araştırmanın amacını gerçekleştirmede kullanılabilir olduğu kesinleşmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Alt amaçlara ulaşmak için Özel gereksinimi olan öğrencilerin demografik bilgilerini içeren, özel gereksinimi olan öğrencinin sınıf arkadaşları için ise cinsiyet, okul adı, doğum tarihi ve sınıfını içeren bilgi formu oluşturuldu.

Danışmanın onayı alındıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığı’na (MEB) gidildi ve “Anket Başvuru Formu” dolduruldu. MEB’den KKTC’ deki kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu okulların listesi alındı. Lefkoşa ilkokullarında kaynaştırma

eğitimi verilen okullar ilgili listeden belirlendi. Toplam 10 ilkokulda kaynaştırma eğitimi verildiği tespit edildi.

İzin belgesi çıktıktan sonra Lefkoşa bölgesinde kaynaştırma eğitimi veren okullara gidildi. Anket uygulaması için ilgili okul Müdürlerine ulaşıldı. İzin belgesi sunularak anketin ne kadar süreceği ve kimlere uygulanacağı konusunda bilgi verildi. Gönüllü olan müdürlerin yardım ve yönlendirmesiyle özel eğitim öğretmenleriyle tanışıldı.

Özel eğitim öğretmenleri ile birlikte özel gereksinimi olan öğrencileri ve sınıflarını belirlendi. Kaynaştırma öğrencileri için hazırlanan demografik soruların bulunduğu anketleri doldururken 1'den başlayarak her öğrencinin anket kâğıdına kodlama yapıldı. Gidilen her okulda yapılan yeni anketlerde, en son hangi numarada kalınmışsa o numaradan devam edildi.

Belirlenen sınıflara anketleri uygulamak için özel eğitim öğretmenleri ile birlikte gidilerek, sınıf öğretmenlerinden izin alındı. Daha önceden hazırlanan küçük kağıtlarda yazılı numaralardan, sınıfların sayısı kadar alınarak, - özel eğitim öğrencisi dahil edilmeden - bir kabın içine konuldu ve her sınıfın sınıf öğretmenine sınıf sayısının yüzde 30'u kadar numara çekmesi istendi. Listede sayı hangi öğrencilere denk geliyor ise o öğrenciler alınarak kaynaştırma odalarına götürüldü ve ilk önce öğrencilere kendimi tanıttım. Bunun bir sınav olmadığını, nerede kullanacağını ve neden diğer arkadaşlarına anket uygulamayıp onlara anket uyguladığını anlayacakları sade bir dille anlatıldı. 1. ve 2. sınıflara anketi tek tek anlayacakları dilde okuyarak cevapları alındı. 3. , 4. ve 5. sınıflardaki öğrencilere kendileri doldurmak üzere anketler verildi ve anlamadıkları yerlerde yardımcı olundu.

Uygulama esnasında anketler kodlandı. Örneğin; 1 numaraları öğrencinin dört arkadaşına uygulanacaksa 1.1,1.2,1.3,1.4 olarak numaralandırıldı. 2 numaralı öğrencinin altı arkadaşına uygulanacak ise, 2.1,2.2,2.3,2.4,2.5,2.6 şeklinde numaralandırıldı. Anketler her okulda aynı aşamalardan geçerek dolduruldu ve sonlandırıldı.

MEB' dan alınan kayıtlar incelendiğinde, Lefkoşa'da 10 tane kaynaştırma eğitimi verilen ilkokul saptandı. Listede kaynaştırma eğitimi var olarak yazılan iki ilkokulda kaynaştırma eğitimi olmadığı tespit edildi. Bir ilkokulda gönüllülük olmadığından anket uygulanamadı. Okulların biri ise listede görülmemekteydi. Kaynaştırma öğrencileri, listede bulunan ve kendilerine yakın olan başka bir okulun kaynaştırma sınıfına gidip eğitim almaktaydı. Özel eğitim öğretmenin bilgilendirmesi üzerine listede adı olmayan okula gidip öğrencilerin arkadaşlarına anket uygulandı. Kaynaştırma öğrencilerinin anketini özel eğitim öğretmenleri ile birlikte dolduruldu. Adı listede yer almayan okulun müdürü anket uygulayacağımız sınıflardan en fazla ikişer öğrenciye anket uygulamamıza izin verdi.

Toplamda tanı almış 44 kaynaştırma öğrencisine ulaşıldı. Ulaşılan 44 kaynaştırma öğrencisinin, aynı sınıfta birlikte eğitim aldıkları 221 normal gelişim gösteren akranına ölçek uygulandı.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırma bulguları ve buna bağlı olarak yapılan tablo yorumları yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgu ve yorumlar araştırmanın alt amaçlar doğrultusunda sırayla verilmiştir.

Lefkoşa sınırları içerisinde yer alan ve kaynaştırma uygulaması bulunan ilkokullarda yapılan çalışmada 44 kaynaştırma öğrencisine ulaşılmış ve tamamından kullanılabilir veri toplanmıştır. Ayrıca 44 kaynaştırma öğrencisinin sınıflarında yer alan toplamda 221 öğrenciye ölçek soruları uygulanmış ve anket sorularının tamamındaki veriler kullanılmıştır. Her iki katılımcı grubundan toplanan veriler SPSS programında analiz edilmiş, kaynaştırma öğrencisinin demografik bilgileri ve kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıftaki normal gelişim gösteren öğrencilerin genel bilgileri ve sorulara verdikleri cevaplar 3 konu başlığı altında kategorize edilerek aşağıdaki tablolarda ayrıntılı olarak yüzdeler oranları ile belirlenmiştir. Tablolarda yer alan fakat yorumlamaya bir katkı sağlamayacak olan etkisiz yüzdeler sonuçlarına tablolarda yer verilmemiştir. Tüm bu bulguların yüzdeler analizi sonrasında ortaya çıkan verilerin ilişkilendirilmesi yine aynı üç kategori altında toplanarak “Çapraz Tablolama” ile saptanmış ve açıklanmıştır. Çapraz tablolama sonuçları belirlenmiş olan üç kategori başlıkları altında grafiksel karşılaştırmalar yapılmış ve kaynaştırma öğrencisinin hangi demografik özelliklerinin normal gelişim gösteren akranları ile olan kabulünü etkileyip etkilemediği ortaya konmuştur.

4.1 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan Kaynaştırma Öğrencilerinin Demografik Bilgilerinin Yüzdelik Analizleri

Tablo 1. Kaynaştırma Öğrencilerinin Doğum Yıllarının Yüzdelik Dağılımları

Doğum Yılı	f	%
2003	1	2.3
2004	1	2.3
2005	4	9.1
2006	7	15.9
2007	9	20.5
2008	14	31.8
2009	8	18.2

Tablo 1'e bakıldığında, toplam 44 farklı gelişen çocuğun doğum yılları 2003 ile 2009 yılları arasında olduğu görülmektedir. Genel sonuçlara bakıldığında araştırmaya katılan farklı gelişen çocukların %31.8' de 2008 yılı doğumlulardan oluşmaktadır. Bunların da 31,8%'i (14 kişi) 2008 doğumlulardan yani 8 yaş grubudur. En az yüzdelik ise, %2,3 olarak 2003 ve 2004 yılı doğumlu olanlardır; 11-12 yaşlarında olanlardır. Yine tablodan anlaşılabacağı gibi ortalama yaş %15,9 olan 2006 doğumlular, yani 9 yaşında olanlardır.

Tablo 2. Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Öğrencilerin Sınıf Düzeylerinin Yüzdelik Dağılımları

Sınıf	f	%
1	19	43.2
2	9	20.5
3	8	18.2
4	6	13.6
5	2	4.5

Tablo 2’de, araştırmaya katılan farklı gelişim gösteren öğrencilerin 43,2%’si birinci sınıf, 20,5%’si ise ikinci sınıf öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Bu durumda katılımcıların genelinin birinci ve ikinci sınıfa devam etmekte oldukları görülmektedir.

Tablo 3. Kaynaştırma Uygulamalarına Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerinin Yüzdelik Dağılımları

Cinsiyet	f	%
Kız	14	31.8
Erkek	30	68.2

Araştırmada yer alan özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin 68,2%’si Erkek ve 31,8%’i Kız öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 4. Kaynaştırma Öğrencilerinin Kardeş Sayılarının Yüzdelik Dağılımları

Kardeş Sayısı	f	%
1	12	27.3
2	14	31.8
3	5	11.4
4	1	2.3
5	1	2.3
0	11	25.0

Tablo 4’te özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin kardeş sayıları verilmektedir. Bu öğrencilerin 31,8%’inin iki, 27,3’ünün bir ve 25%’inin hiç kardeşi olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Düzeyinin Yüzdelik Dağılımları

Ekonomik Düzey	f	%
Düşük	17	38.6
Orta	17	38.6
İyi	10	22.7

Tablo 5’de ailelerin sosyo-ekonomik düzeyleri belirtilmiştir. Sosyo-ekonomik dağılımın birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Araştırma sonucuna göre, ailelerin 38,6%’sının düşük, 38,6%’sının orta ve 22,7%’sinin iyi sosyo-ekonomik düzeyde oldukları belirlenmiştir.

Tablo 6. Kaynaştırma Öğrencilerinin Bulundukları Sınıf Mevcudunun Yüzdelik Dağılımları

Sınıftaki Öğrenci Sayısı	f	%
11-15	7	15.9
16-20	8	18.2
21-25	13	29.6
26-31	16	36.3

Kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıflardaki öğrenci sayısına baktığımızda ise, sınıfta öğrenci sayısı 11-15 arası olanlar 15,9%, 16-20 öğrencili olan sınıflar 18,2%, 21-25 öğrenci sayısı olan sınıflar 29,6% ve sınıf sayısı 26-31 kişi arası olan sınıflar ise 36,3% oranındadır.

Tablo 7. Kaynaştırma Öğrencilerinin Engel Türlerinin Yüzdelik Dağılımları

Engel Türleri	f	%
Beyin felci	1	2.3
Sınır zeka	1	2.3
DEHB	4	9.1
Hidrocefali	3	6.8
Zihin engelli	6	13.6
Epilepsi	1	2.3
Down Sendromu	3	6.8
Öğrenme güçlüğü	16	36.4
Görme yetersizliği	1	2.3
Otizm	3	6.8
Ağır mental	3	6.8
İşitme yetersizliği	1	2.3

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin engel türlerine göz attığımızda ise, çoğunluğunu oluşturan 36,4%'ünün öğrenme güçlüğü ve ikinci çoğunluğun ise 13,6% olarak belirlenen zihin engele sahip olan çocuklardır.

Tablo 8. Kaynaştırma Öğrencilerinin Engel Düzeylerinin Yüzdelik Dağılımları

Engel Düzeyi	f	%
Ağır	6	13.6
Orta	35	79.5
Hafif	3	6.8

Tablo 8’de çocukların engel düzeylerinin yüzdeleri görülmektedir. Toplam katılımcıların 79,5% gibi büyük bir oranın orta düzey engel grubundan olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9. Aynı Sınıfta Bulunan Özel Gereksinimli Öğrenci Sayısı Yüzdelik Dağılımları

Kaynaştırma Öğrenci Sayısı	f	%
1	15	34.1
2	8	18.2
3	3	6.8
0	18	40.9

Aynı sınıfta bulunan kaynaştırma öğrenci yüzdesine bakıldığında 18%inin sınıftaki tek kaynaştırma öğrencisi olduğu ve yine 15%inin ise sınıfında bir kaynaştırma öğrencisi daha bulunduğu Tablo 9’de görülmektedir.

4.2 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan, Sınıfında Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Demografik Cevaplarının Yüzdelik Analiz Tabloları

Tablo 10. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Yaşlarının Yüzdelik Dağılımları

Doğum Yılları	f	%
2005	4	1.8
2006	44	19.9
2007	34	15.4
2008	48	21.7
2009	91	41.2

Tablo 10'dan anlaşılabacağı gibi, katılımcı öğrencilerin 60%'tan fazlası 2008 ve 2009 doğumlu çocuklardan oluşmaktadır. Katılımcıların 41,2%'si 2009 ve 21,7%'si de 2008 doğumlu öğrencilerdir. Bunların yanında 19,9%'u 2006 ve 15,4%'ü ise 2007 doğumlu öğrencilerdir.

Tablo 11. Normal Gelişim Öğrencilerin Sınıf Düzeyinin Yüzdelik Dağılımları

Cevaplar	N	%
1	91	41.2
2	44	19.9
3	44	19.9
4	34	15.4
5	8	3.6

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan 41,2%'si birinci sınıflarken, eşit oranda olan ikinci ve üçüncü sınıflar 19,9%'unu oluştururken 15,4%'ü ise dördüncü sınıflardan oluşmaktadır.

Tablo 12. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Cinsiyetlerinin Yüzdelik Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	111	50.2
Erkek	110	49.8

Araştırmaya katılan normal gelişim gösteren öğrencilerin cinsiyet dağılımı hemen hemen eşit orandadır. Kızlar 50,2%'sini oluştururken erkek öğrencilerin oranı 49,8%'dir.

4.3 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan Kaynaştırma Öğrencilerinin, Normal Gelişim Gösteren Sınıf Arkadaşlarına Yöneltilen Anket Sorularının Cevaplarının Yüzdelik Analiz Tabloları

Sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan normal gelişim gösteren öğrencilere yapılan anket soruları 3 alt tema altında toplanmıştır. Ortak soru içeriklerinden yola çıkarak alt tema başlıkları “Sınıf içi ve derslerde yardım”, “Arkadaşlık Desteği” ve “Oyun Arkadaşlığı” olarak belirlenmiştir. Bu alt temaların sonuçları Tablo 13, Tablo 14 ve Tablo 14 de gösterilmiştir.

Tablo 13. Kaynaştırma Öğrencilerinin Sınıf İçi Ve Derslerde Yardım Alma Durumlarının Yüzdelik Dağılımları

Cevaplar	Derste bulunmadığı günlerde ona ev ödevini söylerdim	Ona kurşun veya tükenmez kalemimi ödünç verirdim	Ona matematik problemleri ni çözmede yardım ederdim	Sınıfta onun yanına otururdum	Ortak sınıf çalışmalarında ona yardım ederdim
	%	%	%	%	%
Evet	52	70,6	68,8	54,8	69,2
Sanırım evet	5,4	2,3	5,9	4,5	2,7
Ne evet ne hayır	1,8	2,3	2,7	1,4	2,3
Sanırım hayır	1,8	0,5	0,5	0,9	1,4
Hayır	38,9	24,4	22,2	38,5	24,4

Kaynaştırma öğrencilerinin sınıf içi ve derslerde yardım alma durumlarına bakıldığında “Derste bulunmadığı günlerde ona ev ödevini söylerdim” sorusuna %52’si Evet %38,9’u hayır cevabı vermiştir. Normal gelişim gösteren öğrenciler özel gereksinimi olan arkadaşlarına sınıf içi ve derslerde yardımcı olduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçtan da arkadaşlarını kabul ettikleri yorumu yapılabilir.

Tablo 14. Kaynaştırma Öğrencilerinin Arkadaşlık Desteğinin Yüzdelik Dağılımları

Cevaplar	Sıra olduğumuz zaman onun yanında oldurdum	Diger çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum	Onu evime davet ederdim	Sınıfta sadece bırkaç çocuğun bildiği bir sırı onunla paylaşırdım	Yanına yaklaşır ve ona merhaba derdim	Yemeğimin bir kısmını onunla paylaşırdım	Okul gezilerinde otobüste onun yanında otururdum	Onu bazen evinden telefonla arardım	Yanlış bir şeyler yaptığında bile onun tarafını tutardım	Ona kendimi anlatırdım	Başarılı olduğu konularda onu överdim	Onu kendi arkadaşım tanıtırırdım	Daha önce kimseye söylemediğim, kendi hakkımda bazı şeyleri ona söylerdim
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Evet	58,8	80,1	67,4	20,8	34,8	74,2	71,5	53,8	11,3	50,7	52,5	88,7	59,3	28,6
Sanırım Evet	5,9	3,6	3,2	2,7	3,6	2,7	4,5	3,2	0,9	3,6	4,5	3,2	2,7	2,7
Ne Evet Ne Hayır	2,7	0,9	4,1	0,9	1,4	0,5	1,8	1,4	1,4	3,6	3,6	0,5	0,9	1,8
Sanırım Hayır	0,9	1,4	0,9	2,3	1,8	0	0,5	0,9	1,8	0,9	0	0,5	0,9	1,8
Hayır	31,7	14	24,4	73,3	58,4	22,6	21,7	40,7	84,6	41,2	39,4	7,2	36,2	65

Arkadaşlık desteği konusundaki soruların cevapları analiz edildiğinde ise yine “Evet” ve “Hayır” cevaplarının yüzdelikleri diğer cevaplara göre yüksek çıkmıştır. Soru 6 ve Soru 19’un kabul oranı en yüksek oran olarak görülmektedir. Ayrıca Soru 12, Soru 13 ve Soru 7’ye verilen olumlu cevap oranı ikinci en yüksek sonuçtur. “Hayır” cevabı için ise en yüksek 84,6% oranla soru 15’e verilmiştir. Tablonun geneline bakıldığında cevaplarda “Hayır” cevabının yüzdelikleri bazı sorularda 50% oranında görülse de, konu ile ilgili sorulara verilen “Evet” cevabı sadece Soru 15’te 11,3% olarak düşük çıkmıştır. Bu duruma göre “Evet” cevabının oranı “Hayır” cevaplarına oranla çok daha yüksek çıktığı görülmektedir.

Tablo 15. Kaynaştırma Öğrencilerinin Oyun Arkadaşlığı Durumunun Yüzdelik Dağılımları

Cevaplar	Okuldan sonra onunla oynardım	Okulda boş zamanlarda onunla oynardım	Eşli oyunlar oynadığımız zaman onu eş olarak seçerdim
	%	%	%
Evet	52	67,9	52
Sanırım Evet	4,5	3,2	5
Ne Evet Ne Hayır	1,8	0,9	1,8
Sanırım Hayır	0,9	0,9	0,9
Hayır	40,7	27,1	40,3

Katılımcılara yöneltilen 22 sorunun 3 tanesi Oyun Arkadaşlığı konusunu içermektedir. Bu soruların çapraz tablolama sonucuna göre, cevapların yüzdelik oranlarına bakıldığında olumlu yanıt yani “Evet” cevabı verenlerin oranı 50%’nin üzerinde çıkmıştır. Olumsuz cevap ise 2 soruda 40% olarak görülmektedir. Tablo 15’in genel sonucuna bakıldığında, katılımcıların yarıdan fazlasının oyun arkadaşı olarak kaynaştırma öğrencisine olumlu yaklaştığı görülmektedir.

4.4 Lefkoşa İlkokullarında Öğrenim Görmekte Olan Kaynaştırma Öğrencilerine ve Normal Gelişim Gösteren Sınıf Arkadaşlarına Yöneltilen Soruların Çapraz Analizi Yüzdelik Oranları

Tablo 16.1 Sınıf İçi Ve Derslerde Yardım Durumunun Sınıf Düzey Ne Göre Yüzdelik Dağılımı

Sınıf Düzeyi Çapraz Tablolama		Sınıf Düzeyi		
		Evet	Sanırım Evet	Sanırım Hayır
Derste bulunmadığı	1	58,2	54,5	58,8
günlerde ona ev ödevini	5	30,8	34,1	35,3
söyledim				
Ona kurşun veya	1	70,3	65,9	82,4

tükenmez kalemimi	5	24,2	31,8	11,8
ödünç verirdim				
Ona matematik	1	65,9	70,5	82,4
problemlerini çözmede	5	27,5	9,1	2,9
yardım ederdim				
Sınıfta onun yanına	1	53,8	50,0	64,7
otururdum	5	33,0	45,5	32,4
Ortak sınıf	1	76,9	65,9	82,4
çalışmalarında ona	5	18,7	27,3	11,8
yardım ederdim				

Sınıf içi ve derslerde yardım sonucuna ulaştığımız 1.-4.-5.-9. ve 18'inci soruların sınıf düzeyi ile çapraz tablolamasına bakıldığında belirgin bir şekilde görülmektedir ki, 1. sınıf öğrencileri kaynaştırma öğrencisine yardım etme konusunda %58,2 üzerinde olumlu yanıt vermişlerdir. 2.,3. ve 4'üncü sınıf öğrencilerinin cevaplarında anlamlı bir sonuç görülmediği için tabloda yer verilmemiştir. 5'inci sınıf öğrencileri ise sınıf içi ve derslerde yardım konusunda gönüllü olmadıkları sonuçların yüzdelik oranlarının çok düşük olmasından net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Tablo 16.2 Sınıf İçi Ve Derslerde Yardım Durumunun Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyetine Göre Yüzdelik Dağılımı

Kaynaştırma Öğrencisi Cinsiyeti Çapraz Tablolama		Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyeti	
		Kız	Erkek
Derste bulunmadığı	1	53,5	51,3
günlerde ona ev ödevini	5	32,4	42,0
söyledim			
Ona kurşun veya	1	64,8	73,3
tükenmez kalemimi ödünç	5	31,0	21,3

verirdim			
Ona matematik problemlerini çözmede yardım ederdim	1	66,2	70,0
	5	28,2	19,3
Sınıfta onun yanına otururdum	1	50,7	56,7
	5	38,0	38,7
Ortak sınıf çalışmalarında ona yardım ederdim	1	66,2	70,7
	5	28,2	22,7

Sınıf içi ve derslere yardım ve kaynaştırma öğrencisinin cinsiyeti karşılaştırıldığında yardım konusunun cinsiyetle bir bağlantısı olmadığı, kaynaştırma öğrencisi ister erkek isterse kız olsun her iki cinse de yardım edildiği belirgin bir şekilde Tablo 16.2’de görülmektedir.

Tablo 16.3 Sınıf İçi Ve Derslerde Yardımın Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılmasının Yüzdelik Dağılımı

Kardeş Sayısı Çapraz Tablolama		Kardeş Sayısı			
		0	1	3	4
Derste bulunmadığı günlerde	1	51,8	63,3	50,0	75,0
ona ev ödevini söylerdim	5	46,4	30,0	37,5	25,0
Ona kurşun veya tükenmez kalemimi ödünç verirdim	1	71,4	78,3	83,3	75,0
	5	28,6	20,0	0,0	0,0
Ona matematik problemlerini çözmede yardım ederdim	1	71,4	78,3	62,5	75,0
	5	25,0	16,7	29,2	25,0
Sınıfta onun yanına otururdum	1	58,9	71,7	50,0	25,0
	5	41,1	20,0	45,8	75,0
Ortak sınıf çalışmalarında ona yardım	1	67,9	83,3	50,0	75,0
	5	32,1	13,3	29,2	0,0

Tablo 16.3'te ise kaynaştırma öğrencisinin kardeş sayısı ile akranlarından aldığı yardım konusunun sonucuna bakıldığında belirgin bir şekilde görülmektedir ki kardeş sayısının, akranların yardımını olumsuz etkilememektedir. Kardeş sayısı her ne olursa olsun sorulara verilen cevaplar %50'nin üzerinde olumlu sonuçlanmıştır. Ancak 5. Sınıfların kabul oranı 1. Sınıflara göre daha düşüktür.

Tablo 16.4 Sınıf İçi Ve Derslerde Yardımın Engel Düzeyi İle Karşılaştırılmasının Yüzdelik Dağılımı

Engel Düzeyi Çapraz Tablolama		Engel Düzeyi	
		Ağır	Orta
Derste bulunmadığı günlerde ona	1	61,5	48,6
ev ödevini söylerdim	5	30,8	42,5
Ona kurşun veya tükenmez	1	92,3	68,0
kalemimi ödünç verirdim	5	7,7	27,1
Ona matematik problemlerini	1	80,8	65,7
çözmede yardım ederdim	5	19,2	23,8
Sınıfta onun yanına oturdum	1	65,4	54,1
	5	34,6	38,1
Ortak sınıf çalışmalarında ona	1	65,4	69,1
yardım	5	26,9	24,3

Engel düzeyi ile yardım konularına göz atacak olursak, ağır ve hafif olarak derecelendirilmiş engel düzeylerinden “Ağır” düzeyde olan kaynaştırma öğrencisine “Hafif” düzeydeki kaynaştırma öğrencisine kıyasla 60%'ın üzerinde bir yardım düzeyi görülmektedir ki bu oran “Hafif” düzeyde olanlardan daha çok yardım gördüklerini göstermektedir. 1. Sınıfların 5. Sınıflara göre engel düzeyi ne olursa olsun sınıf içi ve derslerde yardımlarına bakıldığında kaynaştırma eğitimi alan arkadaşlarını kabulleri daha çok görülmektedir.

Tablo 16.5 Sınıf İçi Ve Derslerde Yardımın Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı Karşılaştırılmasının Yüzdelik Dağılımı

Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı Çapraz Tablolama		Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı		
		0	1	3
Derste bulunmadığı	1	53,3	56,0	43,8
günlerde ona ev ödevini	5	42,2	30,7	37,5
söyledim				
Ona kurşun veya tükenmez	1	67,8	72,0	62,5
kalemimi ödünç verirdim	5	28,9	24,0	12,5
Ona matematik	1	74,4	65,3	50,0
problemlerini çözmede	5	22,2	26,7	18,8
yardım ederdim				
Sınıfta onun yanına	1	64,4	50,7	18,8
otururdum	5	33,3	37,3	62,5
Ortak sınıf çalışmalarında	1	68,9	77,3	56,3
ona yardım	5	26,7	14,7	18,8

Aynı sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi sayısı ile sınıf içi ve derslerde yardım konusunda anlamlı bir sonuca varılamamıştır.. Aynı sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi sayısı arttıkça kaynaştırma öğrencisine yapılan yardım düzeyi düşmektedir. Buna rağmen yardım konusu sınıftaki kaynaştırma öğrencisi sayısı artsa bile yardıma “Evet” cevabı “Hayır” cevaplarına oranla daha yüksektir.

Tablo 16.6 Sınıf İçi Ve Derslerde Yardımın Engel Türleri İle Karşılaştırılmasının Yüzdelik Dağılımı

ENGEL TÜRÜ Çapraz Tablolama

	Beyin Felci	Sınır Zeka	Hidrosefali	Zihin Engelli	Down Sendromu	Öğrenme Güçlüğü	Görme Yetersizliği	Otizm	Ağır	İşitme Yetersizliği	
									Mental		
Derste bulunmadığı günlerde ona ev	1	25,0	100,0	23,5	50,0	92,9	51,2	0,0	55,6	43,8	100,0
ödevini söyledim	2	25,0	0,0	23,5	3,8	0,0	1,2	0,0	0,0	6,3	0,0
	5	50,0	0,0	41,2	42,3	7,1	42,9	100,0	44,4	50,0	0,0
Ona kurşun veya tükenmez kalemimi	1	50,0	83,3	64,7	92,3	71,4	67,9	0,0	72,2	50,0	100,0
ödünc verirdim	3	50,0	0,0	5,9	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	6,3	0,0
	5	0,0	0,0	23,5	7,7	28,6	28,6	100,0	27,8	43,8	0,0
Ona matematik problemlerini çözmede	1	50,0	66,7	52,9	73,1	85,7	61,9	100,0	94,4	50,0	100,0
yardım ederdim	2	0,0	33,3	11,8	11,5	0,0	4,8	0,0	0,0	12,5	0,0
	5	50,0	0,0	23,5	15,4	14,3	31,0	0,0	5,6	37,5	0,0
Sınıfta onun yanına oturdum	1	75,0	50,0	47,1	53,8	64,3	53,6	66,7	55,6	50,0	100,0
	5	25,0	33,3	29,4	42,3	35,7	40,5	33,3	44,4	43,8	0,0
Ortak sınıf çalışmalarında ona yardım	1	50,0	100,0	58,8	57,7	85,7	64,3	100,0	72,2	75,0	100,0
ederdim	4	50,0	0,0	5,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	5	0,0	0,0	29,4	34,6	14,3	31,0	0,0	27,8	18,8	0,0

Engel türü ile sınıf içi ve derslerde yardıma bakıldığında, engel türünün yardım düzeyinin artmasında anlamlılık görülmektedir. İşitme ve Görme engellilere yardım etme oranı en üst düzeydedir ve arkasından sınır zeka yüzdeliği gelmektedir. Yardım etmeyi en az tercih ettikleri engel grubu ise beyin felci olarak görülmektedir. Bu durumda anlaşıyor ki, engel türlerinin ağırlık düzeyine göre yardım oranı sonucu olumlu çıkmıştır. Zeka ile orantılı olarak yardım düzeyi de düşüş göstermektedir.

Tablo 16.7 Sınıf İçi Ve Derslerde Yardımın Sınıf Mevcudu İle Karşılaştırılmasının Yüzdelik Dağılımı

Sınıf Gurup Çapraz Tablolama		Sınıf Mevcuduna Göre Gruplama		
		11-15 kişi	16-20 kişi	26-31 kişi
Derste bulunmadığı günlerde	1	37,5	71,9	40,0
ona ev ödevini söylerdim	5	41,7	28,1	50,5
Ona kurşun veya tükenmez	1	79,2	62,5	65,3
kalemimi ödünç verirdim	5	12,5	34,4	31,6
Ona matematik problemlerini	1	70,8	56,3	72,6
çözmede yardım ederdim	5	12,5	37,5	23,2
Sınıfta onun yanına oturdum	1	50,0	56,3	55,8
	5	37,5	43,8	35,8
Ortak sınıf çalışmalarında ona	1	70,8	65,6	69,5
yardım ederdim	5	8,3	31,3	27,4

Sınıf sayısına bakıldığında ise, sınıftaki kişi sayısının yardım düzeyini pek etkilemediği saptanmıştır. Sınıf sayısı her ne olursa olsun yardıma “Evet” diyenlerin yüzdelikleri çoğunlukta 50%’nin üzerindedir.

17. Arkadaşlık Desteği

Tablo 17.1 Arkadaşlık Desteğinin Sınıf Düzeyi İle Karşılaştırılmasının Yüzdelik Dağılımı

Arkadaşlık Desteği Çapraz Tablolama	Sınıf Düzeyi			
		Evet	Sanırım Evet	Sanırım Hayır
Sıra olduğumuz zaman onun yanında olurdum	1	58,2	70,5	52,9
	2	3,3	2,3	14,7
	5	34,1	25,0	32,4
Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	1	81,3	81,8	73,5
	5	12,1	18,2	8,8
Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum	1	69,2	81,8	44,1
	5	19,8	13,6	41,2
Onu evime davet ederdim	1	23,1	15,9	32,4
	5	67,0	81,8	61,8
Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaştırdım	1	45,1	36,4	29,4
	2	5,5	2,3	0,0
	5	48,4	56,8	64,7
Yanına yaklaşır ve ona merhaba derdim	1	70,3	75,0	91,2
	5	27,5	20,5	5,9
Yemeğimin bir kısmını onunla paylaştırdım	1	72,5	79,5	67,6
	5	20,9	15,9	14,7
Okul gezilerinde otobüste onun yanına	1	63,7	47,7	58,8

otururdum	4	0,0	0,0	0,0	25,0
	5	30,8	47,7	35,3	50,0
Onu bazen evinden telefonda arardım	1	12,1	9,1	20,6	0,0
	5	81,3	90,9	70,6	100,0
Yanlış bir şey yaptığında bile onun tarafını tutardım	1	54,9	47,7	50,0	37,5
	5	38,5	45,5	41,2	37,5
Ona kendimi anlatırdım(kendimden söz ederdim)	1	56,0	52,3	64,7	50,0
	4	34,1	34,1	32,4	37,5
Başarılı olduğu konularda onu överdim	1	86,8	97,7	91,2	87,5
	2	3,3	2,3	5,9	12,5
Onu kendi arkadaşlarımla tanıştırdım	1	67,0	61,4	58,8	25,0
	5	25,3	34,1	38,2	75,0
Daha önce kimseye söylemediğim, kendi hakkımda bazı şeyleri ona söylerdim	1	36,3	29,5	17,6	0,0
	5	52,7	70,5	70,6	87,5

Sınıf düzeyi ile arkadaşlık desteği arasındaki bağlantıya bakıldığında anlamlı bir sonuç bulunamamıştır. Tablo incelendiğinde görülmektedir ki normal gelişim gösteren öğrencilerin verdiği Evet Hayır gibi cevapların yüzdelik oranları aynı oranda çıkmışlardır. Örnek olarak birinci sıraya bakacak olursak Evet %58,2 Hayır ise %50'dir. Ancak Sanırım Hayır baktığımızda 52,9 olduğu görülmektedir. Oranlar çok yakın olduğundan dolayı anlamlı bir sonuca ulaşılamamıştır. Diğer bulgularda da aynı dengesizlik görülmektedir.

**Tablo 17.2 Arkadaşlık Desteği İle Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyetinin
Yüzdelik Karşılaştırılması**

Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyet Çapraz Tablolama		Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyeti	
		Kız	Erkek
Sıra olduğumuz zaman onun yanında olurdum	1 5	62,0 32,4	57,3 31,3
Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	1 5	78,9 16,9	80,7 12,7
Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum	1 5	64,8 25,4	68,7 24,0
Onu evime davet ederdim	1 5	15,5 73,2	23,3 73,3
Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaştım	1 5	35,2 57,7	34,7 58,7
Yanına yaklaşıp ve ona merhaba derdim	1 5	70,4 25,4	76,0 21,3
Yemeğimin bir kısmını onunla paylaştım	1 5	66,2 25,4	74,0 20,0
Okul gezilerinde otobüste onun yanına oturdum	1 5	52,1 42,3	54,7 40,0
Onu bazen evinden telefonda arardım	1 5	14,1 80,3	10,0 86,7
Yanlış bir şey yaptığında bile onun tarafını tutardım	1 5	52,1 38,0	50,0 42,7
Ona kendimi anlatırdım(kendimden söz ederdim)	1 4	57,7 32,4	50,0 42,7
Başarılı olduğu konularda onu överdim	1 5	91,5 4,2	87,3 8,7
Onu kendi arkadaşlarımla tanıştırdım	1 5	54,9 40,8	61,3 34,0
Daha önce kimseye söylemediğim,	1	32,4	26,7

kendi hakkımda bazı şeyleri ona söyledim	5	59,2	67,3
---	---	------	------

Cinsiyete göre arkadaşlık desteğine bakıldığında olumlu veya olumsuz bir sonuç görülmemektedir. Tablo 17.2 incelendiğinde her iki cinsle de kurulan arkadaşlık oranının hemen hemen aynı olduğu ve katılımcıların çoğunun arkadaşlık olarak kaynaştırma öğrencilerini cinsiyet ayrımı gözetmeksizin aralarına aldıkları okunmaktadır.

Tablo 17.3 Arkadaşlık Desteği İle Kardeş Sayısının Yüzdelik Karşılaştırılması

Kardeş Sayısı Çapraz Tablolama		Kardeş Sayısı			
		0	1	3	4
Sıra olduğumuz zaman onun yanında olurdum	1	57,1	71,7	29,2	50,0
	2	3,6	8,3	12,5	25,0
	5	39,3	18,3	45,8	25,0
Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	1	91,1	81,7	66,7	75,0
	2	3,6	5,0	8,3	25,0
	5	5,4	10,0	25,0	0,0
Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum	1	75,0	66,7	58,3	25,0
	3	1,8	5,0	0,0	25,0
	5	23,2	26,7	33,3	50,0
Onu evime davet ederdim	1	25,0	30,0	16,7	50,0
	2	0,0	3,3	0,0	25,0
	5	75,0	65,0	79,2	25,0
Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaşırdım	1	35,7	60,0	16,7	50,0
	4	0,0	1,7	4,2	25,0
	5	64,3	36,7	66,7	25,0
Yanına yaklaşıp ve ona merhaba derdim	1	67,9	83,3	66,7	100,0
	5	32,1	11,7	25,0	0,0
Yemeğimin bir kısmını	1	66,1	78,3	66,7	50,0

onunla paylaştırdım	2	3,6	3,3	8,3	25,0
	5	30,4	16,7	20,8	25,0
Okul gezilerinde otobüste	1	51,8	78,3	41,7	50,0
onun yanına oturdum	5	48,2	16,7	41,7	50,0
Onu bazen evinden	1	8,9	16,7	4,2	25,0
telefonda arardım	4	0,0	1,7	0,0	25,0
	5	91,1	76,7	95,8	50,0
Yanlış bir şey yaptığında bile	1	55,4	61,7	20,8	50,0
onun tarafını tutardım	5	41,1	35,0	62,5	50,0
Ona kendimi	1	64,3	61,7	45,8	75,0
anlatırdım(kendimden söz ederdim)	4	33,9	31,7	50,0	25,0
Başarılı olduğu konularda onu	1	91,1	93,3	83,3	75,0%
överdim	5	8,9	5,0	8,3	25,0
Onu kendi arkadaşlarımla	1	60,7	75,0	41,7	100,0
tanıştırırdım	5	39,3	21,7	58,3	0,0
Daha önce kimseye	1	33,9	45,0	8,3	0,0
söylemediğim, kendi	3	0,0	3,3	4,2	25,0
hakkımda bazı şeyleri ona	5	66,1	45,0	83,3	75,0
söylerdim					

Arkadaşlık desteği ile kaynaştırma öğrencisinin kardeş sayısı karşılaştırıldığında, kardeş sayısının arkadaşlık desteğine olumlu veya olumsuz bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu tablodan da ilk satırı yorumlayacak olursak hiç kardeşi olmayan kaynaştırma öğrencilerinin arkadaşlık desteği oranı %57,1'dir. Kardeş sayısı dört olanında %50 olarak çıkmıştır. Bu durumda gösteriyor ki kardeş sayısı ile arkadaşlık desteğinin bir bağlantısı yoktur. Tablonun genelinde de bu durum söz konusudur.

Tablo 17.4 Arkadaşlık Desteği İle Engel Türlerinin Yüzdelik Karşılaştırılması

ENGEL TÜRÜ Çapraz Tablolama											
		Beyin Felci	Sınır Zeka	Hidrosefali	Zihinsel Engelli	Down Sendromu	Öğrenme güçlüğü	Görme yetersizliği	Otizm	Ağır Mental	İşitme Engelli
Sıra olduğumuz zaman onun yanında olurdum	1	75,0	33,3	35,3	50,0	92,9	54,8	100,0	55,6	56,3	100,0
	4	25,0	0,0	0,0	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	5	0,0	66,7	52,9	23,1	7,1	40,5	0,0	44,4	31,3	0,0
Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	1	100,0	83,3	70,6	76,9	92,9	82,1	83,3	88,9	62,5	100,0
	5	0,0	0,0	17,6	15,4	0,0	16,7	16,7	11,1	18,8	0,0
Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum	1	100,0	16,7	52,9	73,1	78,6	66,7	100,0	72,2	43,8	100,0
	5	0,0	66,7	11,8	19,2	21,4	31,0	0,0	27,8	43,8	0,0
Onu evime davet ederdim	1	0,0	66,7	11,8	11,5	21,4	26,2	0,0	0,0	6,3	0,0
	5	100,0	33,3	58,8	84,6	78,6	71,4	100,0	100,0	87,5	100,0
Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaşırdım	1	75,0	16,7	29,4	34,6	57,1	35,7	33,3	0,0	12,5	100,0
	5	25,0	83,3	47,1	42,3	35,7	61,9	66,7	100,0	87,5	0,0
Yanına yaklaşıp ve ona merhaba derdim	1	75,0	100,0	70,6	80,8	92,9	64,3	100,0	83,3	62,5	100,0
	5	0,0	0,0	23,5	15,4	7,1	32,1	0,0	16,7	37,5	0,0
Okul gezilerinde otobüste onun yanına oturdum	1	50,0	83,3	41,2	38,5	50,0	58,3	50,0	50,0	56,3	100,0
	5	50,0	0,0	47,1	46,2	42,9	41,7	50,0	50,0	43,8	0,0
Onu bazen evinden telefondan arardım	1	0,0	16,7	23,5	0,0	7,1	10,7	0,0	0,0	6,3	0,0
	5	100,0	83,3	64,7	100,0	92,9	86,9	100,0	100,0	87,5	100,0
Yanlış bir şey yaptığında bile onun tarafını tutardım	1	100,0	0,0	33,3	57,7	78,6	40,5	83,3	66,7	43,8	100,0
	2	0,0	0,0	17,6	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	0,0
	5	0,0	100,0	29,4	26,9	21,4	58,3	16,7	33,3	37,5	0,0
Ona kendimi anlattırdım(kendimden söz ederdim)	1	50,0	83,3	64,7	53,8	50,0	48,8	16,7	55,6	37,5	100,0
	4	50,0	16,7	5,9	26,9	50,0	47,6	66,7	44,4	56,3	0,0

Başarılı olduğu konularda onu överdim	1	100,0	83,3	82,4	92,3	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
5	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,5	0,0	0,0	0,0
Onu kendi arkadaşlarıyla tanıştırdım	1	50,0	66,7	47,1	65,4	85,7	59,5	0,0	44,4	56,3
5	5	50,0	33,3	35,3	34,6	14,3	39,3	83,3	55,6	43,8
Daha önce kimseye söylemediğim, kendi	1	50,0	0,0	17,6	15,4	35,7	34,5	0,0	16,7	18,8
hakkımda bazı şeyleri ona söyledim	5	50,0	83,3	52,9	69,2	64,3	63,1	100,0	83,3	81,3
5	5	50,0	83,3	52,9	69,2	64,3	63,1	100,0	83,3	81,3

Arkadaş desteği ve engel türü arasındaki ilişkinin yüzdelik oranlarına bakıldığında ise İşitme Engellilere arkadaş desteği 100% oranındadır.

Hidrorefali, öğrenme güçlüğü ve Ağır Mental engel grubundaki kaynaştırma öğrencilerine arkadaş desteği en az yüzdelik oranlarına sahiptir.

Tablo 17.5 Arkadaşlık Desteği İle Engel Düzeylerinin Yüzdelik Karşılaştırılması

Engel Düzeyi Çapraz Tablolama		Engel Düzeyi	
		Ağır	Orta
Sıra olduğumuz zaman onun yanında olurdum	1	65,4	58,0
	5	15,4	33,7
Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	1	84,6	77,9
	5	11,5	15,5
Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum	1	76,9	64,1
	5	15,4	27,6
Onu evime davet ederdim	1	15,4	23,2
	5	80,8	71,8
Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaştım	1	34,6	36,5
	5	46,2	58,6
Yanına yaklaşıp ve ona merhaba derdim	1	73,1	74,6
	5	23,1	22,1
Yemeğimin bir kısmını onunla paylaştım	1	84,6	70,2
	5	11,5	23,2
Okul gezilerinde otobüste onun yanına oturdum	1	53,8	54,7
	5	34,6	41,4
Onu bazen evinden telefonda arardım	1	7,7	12,2
	5	92,3	84,0
Yanlış bir şey yaptığında bile onun tarafını tutardım	1	53,8	48,1
	5	30,8	44,2
Ona kendimi anlatırdım(kendimden söz	1	53,8	50,8

ederdim)	4	34,6	42,0
Başarılı olduğu konularda onu överdim	1	92,3	87,3
	5	3,8	8,3
Onu kendi arkadaşlarımla tanıştırdım	1	65,4	57,5
	5	34,6	37,6
Daha önce kimseye söylemediğim,	1	15,4	30,9
kendi hakkımda bazı şeyleri ona	5	76,9	63,0
söylerdim			

Tablo 17.5'te gösterilen yüzdelerden de anlaşılacağı gibi, tablo geneline bakıldığında engel düzeyi ile arkadaş desteği arasında anlamlı bir bağlantı görülmektedir. Engel düzeyi ağır olan öğrencilerin arkadaş desteği yüzdeleri oranları, engel durumu orta olanlara göre daha yüksektir. Bunun anlamı da engel düzeyi hafif olan kaynaştırma öğrencilerine arkadaş desteği daha fazla verilmektedir.

Tablo 17.6 Arkadaşlık Desteği İle Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısının Yüzdelerle Karşılaştırılması

Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı Çapraz Tablolama		Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı		
		0	1	3
Sıra olduğumuz zaman onun yanında olurum	1	64,4	61,3	37,5
	5	25,6	33,3	31,3
Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	1	82,2	84,0	68,8
	5	13,3	8,0	25,0
Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşturdum	1	71,1	74,7	50,0
	5	24,4	16,0	18,8
Onu evime davet ederdim	1	24,4	18,7	18,8
	5	70,0	74,7	62,5
Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği	1	38,9	37,3	37,5

bir sırrı onunla paylaştım	5	55,6	53,3	56,3
Yanına yaklaşıp ve ona merhaba	1	71,1	74,7	81,3
derdim	5	27,8	20,0	18,8
Yemeğimin bir kısmını onunla	1	67,8	70,7	75,0
paylaştım	5	26,7	22,7	12,5
Okul gezilerinde otobüste onun	1	53,3	62,7	43,8
yanına oturdum	5	38,9	34,7	50,0
Onu bazen evinden telefonda	1	10,0	16,0	12,5
arardım	5	85,6	81,3	68,8
Yanlış bir şey yaptığında bile onun	1	46,7	62,7	37,5
tarafını tutardım	5	47,8	28,0	50,0
Ona kendimi anlatırdım(kendimden	1	47,8	58,7	50,0
söz ederdim)	4	45,6	32,0	31,3
Başarılı olduğu konularda onu	1	86,7	92,0	68,8
överdim	5	11,1	4,0	18,8
Onu kendi arkadaşlarımla	1	54,4	72,0	62,5
tanıştırırdım	5	42,2	25,3	12,5
Daha önce kimseye söylemediğim,	1	28,9	38,7	12,5
kendi hakkımda bazı şeyleri ona	5	63,3	54,7	75,0
söylerdim				

Arkadaşlık desteği ile aynı sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi sayısı karşılaştırıldığında anlamlı bir sonuca ulaşamamıştır. Tablo 17.6'dan örnek olarak 'Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaştım' sorusuna verilen cevaplara baktığımızda 1. Sınıfların yüzdelik oranları üç değişken içinde çok yakın (%38,9 / %37,3 / %37,5) olduğunu görmekteyiz. Aynı soruya 5. Sınıflarında verdiği cevaplar hemen hemen aynı oranda çıkmıştır. Tablonun geneline baktığımızda sonuçlar bu şekilde yorumlanabilir.

Tablo 17.7 Arkadaşlık Desteği İle Sınıf Mevcuduna Göre Yüzdelik Karşılaştırılması

Sınıf Gurup Çapraz Tablolama		Sınıf Sayısına Göre Guruplama		
		11-15 kişi	16-20 kişi	26-31 kişi
Sıra olduğumuz zaman onun yanında olurdum	1	54,2	65,6	63,2
	5	25,0	28,1	33,7
Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum	1	75,0	81,3	81,1
	5	8,3	15,6	15,8
Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum	1	87,5	62,5	64,2
	5	8,3	31,3	28,4
Onu evime davet ederdim	1	16,7	21,9	17,9
	5	75,0	75,0	74,7
Sınıfta sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaştım	1	41,7	25,0	30,5
	5	33,3	65,6	65,3
Yanına yaklaşıp ve ona merhaba derdim	1	87,5	59,4	75,8
	5	4,2	40,6	21,1
Yemeğimin bir kısmını onunla paylaştım	1	83,3	62,5	71,6
	5	8,3	34,4	23,2
Okul gezilerinde otobüste onun yanına oturdum	1	50,0	40,6	53,7
	5	25,0	59,4	44,2
.Onu bazen evinden telefonda arardım	1	8,3	6,3	12,6
	5	91,7	90,6	83,2
Yanlış bir şeyler yaptığında bile onun tarafını tutardım	1	70,8	43,8	56,8
	5	20,8	56,3	33,7
Ona kendimi	1	41,7	46,9	52,6

anlatırdım(kendimden söz ederdim)	4	45,8	43,8	38,9
Başarılı olduğu konularda onu överdim	1	95,8	87,5	87,4
	5	0,0	9,4	9,5
Onu kendi arkadaşlarımla tanıştırdım	1	75,0	59,4	50,5
	5	20,8	40,6	45,3
Daha önce kimseye söylemediğim, kendi hakkımda bazı şeyleri ona söyledim	1	37,5	21,9	25,3
	5	50,0	71,9	68,4

Sınıf mevcuduna göre arkadaşlık desteğine baktığımızda bir birlerini olumlu veya olumsuz etkilemedikleri görülmektedir. ‘Daha önce kimseye söylemediğim, kendi hakkımda bazı şeyleri ona söyledim’ sorusunun yanıtını incelediğimiz zaman sınıf mevcutlarının yüzdelik oranlarını etkilemediği görülmektedir. Sınıf mevcudu en az olanlar %37,5 en fazla olanlar %25,3 ve diğerleri de %21,9 olarak sonuçlanmıştır. Bu sonuçlar herhangi bir şekilde azalıp eksilme dengesi olmadığı için sonuca bir anlamlılık katmamaktadır.

Tablo 18.1 Oyun Arkadaşlığı İle Sınıf Düzeyinin Yüzdelik Karşılaştırılması

Sınıf Düzeyi Çapraz		Sınıf Düzeyi			
Tablolama		1	2	4	5
Okuldan sonra onunla oynardım	1	56,0	61,4	44,1	0,0
	5	36,3	29,5	44,1	87,5
Okulda boş zamanlarda onunla oynardım	1	70,3	77,3	64,7	12,5
	5	26,4	20,5	23,5	75,0
Eşli oyunlar oynadığımızda onu eş olarak seçerdim	1	60,4	61,4	47,1	12,5
	5	28,6	36,4	38,2	75,0

Tablo 18.1’de görüleceği gibi genele bakıldığında sınıf düzeyi üst sınıfa çıktıkça oyun arkadaşlığı yüzdesi düşmektedir. Üst sınıflar oyun arkadaşlığı için kaynaştırma öğrencisini tercih etme oranı düşmektedir.

Tablo 18.2 Oyun Arkadaşlığı İle Kaynaştırma Öğrencilerinin Cinsiyetinin Yüzdelik Karşılaştırılması

Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyet Çapraz		Kaynaştırma Öğrencisinin Cinsiyet	
Tablolama		Kız	Erkek
Okuldan sonra onunla	1	49,3	53,3
oynardım	5	39,4	41,3
Okulda boş zamanlarda	1	66,2	68,7
onunla oynardım	5	28,2	26,7
Eşli oyunlar oynadığımızda	1	39,4	58,0
onu eş olarak seçerdim	5	52,1	34,7

Tablo 18.2’ ye genel olarak baktığımızda erkek kaynaştırma öğrencileri ile oyun oynamayı daha çok tercih ettikleri görülmektedir. Kız kaynaştırma öğrencisinin tercih edilmesinin yüzdelik oranı ortalama dağılımı 40% civarındadır.

Tablo 18.3 Oyun Arkadaşlığı İle Kardeş Sayısının Yüzdelik Karşılaştırılması

Kardeş Sayısı Çapraz		Kardeş Sayısı			
Tablolama		0	1	3	4
Okuldan sonra onunla	1	50,0	65,0	50,0	25,0
oynardım	5	48,2	28,3	45,8	50,0
Okulda boş zamanlarda	1	66,1	81,7	58,3	50,0
onunla oynardım	3	0,0	0,0	0,0	25,0
	5	33,9	13,3	29,2	25,0
Eşli oyunlar oynadığımızda	1	64,3	66,7	16,7	50,0
onu eş olarak seçerdim	5	35,7	26,7	66,7	50,0

Oyun arkadaşlığı ile kaynaştırma öğrencisinin kardeş sayısı ile olan karşılaştırılması sonucu Tablo 18.3'te gösterilmiştir. 1 kardeşi olan kaynaştırma öğrencisi oyun arkadaşlığında daha çok tercih edilirken, kardeş sayısı arttıkça kabul oranın düşmekte olduğu görülmektedir.

Tablo 18.4 Oyun Arkadaşlığı İle Sosyo-Ekonomik Düzeyinin Yüzdelik Karşılaştırılması

Sosyo Ekonomik Düzeyi Çapraz Tablolama		Sosyo Ekonomik Düzeyi	
		Düşük	Orta
Okuldan sonra onunla	1	49,4	53,7
oynardım	5	43,4	37,8
Okulda boş zamanlarda onunla	1	63,9	68,3
oynardım	5	30,1	28,0
Eşli oyunlar oynadığımızda	1	45,8	61,0
onu eş olarak seçerdim	5	42,2	35,4

Tablo 18.4'ü okuduğumuzda, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin kaynaştırma eğitimine devam eden çocuklarının oyun arkadaşlığına kabul oranlarının da yükseldiği sonucuna varılır.

Tablo 18.5 Oyun Arkadaşlığı İle Engel Türlerinin Yüzdelik Karşılaştırılması

ENGEL TÜRÜ Çapraz										
Tablolama	Beyin Felci	Sınırlı Zeka	Hidrosefali	Zihinsel Engelli	Down Sendromu	Öğrenme Güçlüğü	Görme Yetersizliği	Otizm	Ağır Mental	İşitme Yetersizliği
Okuldan sonra onunla oynardım	1	100,0	83,3	17,6	34,6	85,7	58,3	33,3	31,3	100,0
	2	0,0	0,0	29,4	3,8	0,0	1,2	0,0	6,3	0,0
	5	0,0	16,7	47,1	57,7	7,1	39,3	66,7	62,5	0,0
Okulda boş zamanlarda onunla oynardım	1	100,0	100,0	41,2	57,7	92,9	65,5	83,3	50,0	100,0
	5	0,0	0,0	35,3	34,6	7,1	32,1	16,7	50,0	0,0
Eşli oyunlar oynadığımızda onu eş olarak seçerdim	1	50,0	0,0	23,5	61,5	64,3	60,7	27,8	43,8	100,0
	2	0,0	50,0	11,8	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	5	50,0	50,0	52,9	30,8	28,6	39,3	72,2	50,0	0,0

Engel türü ile oyun arkadaşlığı ilişkisine bakıldığında, akranları en fazla “İşitme Engelli” bireylerle oynamayı tercih ettikleri görülmektedir. En az tercih edilen ise Hidrosefalisi olan çocuklardır.

Tablo 18.6 Oyun Arkadaşlığı ile Engel Düzeylerinin Yüzdelik Karşılaştırılması

Engel Düzeyi Çapraz Tablolama		Engel Düzeyi	
		Ağır	Orta
Okuldan sonra onunla oynardım	1	53,8	52,5
	5	42,3	40,9
Okulda boş zamanlarda onunla oynardım	1	61,5	69,1
	5	30,8	27,1
Eşli oyunlar oynadığımızda onu eş olarak seçerdim	1	53,8	53,6
	5	42,3	38,7

Oyun arkadaşlığı ile kaynaştırma öğrencisinin engel düzeyi arasında olumlu veya olumsuz bir sonuç bulunamamıştır. Bu tabloda ilk soruya baktığımızda 1.sınıfların cevap yüzdelikleri, ağır düzeydekiler için %53,8 orta düzeydekiler için ise %52,5 olarak sonuçlanmıştır. Aynı soruda 5.sınıfların da cevap yüzdelikleri hemen hemen eşit çıkmıştır. Tablonun genelinde bu böyle görülmektedir. Bu durumdan dolayı da kaynaştırma öğrencisinin engel düzeyi ağır veya orta derecede olması oyun arkadaşlığını etkilememektedir.

Tablo 18.7 Oyun Arkadaşlığı Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısının Yüzdelik Karşılaştırılması

Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı Çapraz Tablolama		Aynı Sınıfta Bulunan Kaynaştırma Öğrenci Sayısı		
		0	1	3
Okuldan sonra onunla oynardım	1	56,7	60,0	37,5
	5	33,3	33,3	56,3
Okulda boş zamanlarda onunla oynardım	1	62,2	76,0	68,8
	5	30,0	22,7	25,0
Eşli oyunlar oynadığımızda onu eş	1	51,1	60,0	56,3
	5	42,2	33,3	25,0

olarak seçerdim

Aynı sınıfta bulunan kaynaştırma öğrencisi sayısı ile oyun arkadaşlığı düzeyine bakıldığında yüzdelik oranları arasında çok büyük bir fark görülmemektedir. Sınıfta 3 öğrenci de olsa oyun arkadaşlığına kabul görmektedirler.

Tablo 18.8 Oyun Arkadaşlığı İle Sınıf Mevcudunun Yüzdelik Karşılaştırılması

Sınıf Grup Çapraz Tablolama		Sınıf Mevcuduna Göre Gruplama		
		11-15 kişi	16-20 kişi	26-31 kişi
Okuldan sonra	1	50,0	50,0	46,3
onunla oynardım	5	41,7	46,9	44,2
Okulda boş	1	70,8	53,1	68,4
zamanlarda onunla	5	25,0	43,8	27,4
oynardım				
Eşli oyunlar	1	54,2	46,9	47,4
oynadığımızda onu	5	29,2	53,1	47,4
eş olarak seçerdim				

Son olarak Oyun arkadaşlığı ile sınıf sayısına göre gruplamanın çapraz tablolaması sonucunda sınıf sayısı az olunca oyun arkadaşlığına kabul görme oranının daha yüksek olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

5. Tartışma

Araştırmada kaynaştırma eğitimi öğrencilerinin sosyal kabul düzeyleri incelenmiştir.

Birçok araştırmacı, kaynaştırma eğitimindeki öğrencilerin sosyal kabul durumunu farklı şekillerde konu almıştır. Down Sendromlu çocuklardan az gören çocuklara, otizmlı çocuklardan zihin engeli bulunan çocukların kaynaştırma eğitiminde sosyal açıdan ele alınan çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar incelendiğinde ortak görüşler ortaya çıkmaktadır. Özel gereksinimi olan bireyler, engel durumları her ne olursa olsun sosyal kabul durumları akranlarının birbirlerine olan sosyal etkileşimine kıyasla her zaman daha düşüktür. Aynı durum KKTC için de geçerlidir.

Ancak tez incelendiğinde görülmektedir ki, her ne kadar normal gelişim gösteren akranlar birbirlerini daha rahat kabullenseler de, özel gereksinimi olan bireylerin normal gelişim gösteren akranları tarafından sosyal kabul durumları da olumlu çıkmıştır.

BÖLÜM VI

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularına göre ulaşılan sonuçlara yer verilerek, öneriler sunulmuştur.

6.1 Sonuç

Bu bölümde, toplanan verilerin karşılaştırma sonucunda ulaşılan bulgulardan çıkan sonuçlar, soruların içeriklerinden yola çıkılarak “Sınıf içi ve Derslerde Yardım”, “Arkadaşlık Desteği” ve “Oyun Arkadaşlığı” olarak belirlenmiş olan alt temaların altında toparlanmıştır.

Sınıf içi ve derslerde yardım olarak belirlenmiş olan ilk temanın sonuçlarına bakacak olursak, kaynaştırma öğrencisi, normal gelişim gösteren sınıf arkadaşlarından, sınıf içi destek ve derslere yardım konusunda destek aldığı görülmektedir. Aynı şekilde arkadaş desteği ve oyun arkadaşlığı konularında da olumlu destek aldıkları belirlenmiştir. Bulguların bu sonuçlarından anlaşılabileceği gibi her üç konuda da kaynaştırma öğrencisine sınıf arkadaşları tarafından pozitif bir yaklaşım sergilenmektedir ve sınıftaki akranları tarafından kabul oranları yüksektir.

Ayrıca, belirlenmiş olan bu temaların, değişkenlerle etkileşimi için oluşturulan çapraz tablolamada karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında, “Sınıf içi ve Derslerde Yardım” konusunda, sınıf düzeyi yükseldikçe sınıf içi ve derslere yardımın arttığı görülmektedir. Ancak, cinsiyet farkı, engel düzeyi, aynı sınıfta bulunan kaynaştırma öğrenci sayısı, engel türü ve sınıf mevcuduna göre yapılan karşılaştırmada bu tema ile ilgili bir bağ saptanamamıştır. Ayrıca, normal gelişim

gösteren öğrencilerin, sınıflarındaki kaynaştırma öğrencilerine karşı tutumlarını, özel gereksinimi olan öğrencinin kardeş sayısı, olumlu veya olumsuz etkilememektedir.

İkinci alt tema olan “Arkadaşlık Desteği” nin karşılaştırıldığı değişkenlere bakıldığında, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, aynı sınıfta bulunan kaynaştırma öğrenci sayısı ve sınıf mevcudu değişkenleri arasında net bir sonuç bulunamamıştır. Bu da şunu gösteriyor ki katılımcı öğrenciler için bu değişkenlerin dikkate alınır oranda olumlu veya olumsuz bir etkisi yoktur. Bunun yanında cinsiyet farkı, sosyo-ekonomik düzey, engel türü ve engel düzeyi değişkenleri ile arkadaşlık desteği üzerinde olumlu bir sonuca ulaşılmıştır. Bu karşılaştırma hepsinde olumlu yöndedir ve ilgili değişkenler bir üst seviyeye ulaştıkça arkadaşlık desteği de atmaktadır.

“Oyun Arkadaşlığı” temasına bakıldığında ise, sınıf sayısı azaldıkça oyun arkadaşlığına kabul düzeyinin attığı görülmektedir. Engel türlerine bakıldığında ise “İşitme engelli” öğrencilerin oyun oynarken en çok tercih edilen engel grubu olduğu görülmektedir. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça oyun arkadaşlığına kabul oranı da artmaktadır. Cinsiyete bakıldığında ise özel gereksinimi olan erkek öğrencilerin kızlara oranla kabul düzeyleri daha yüksektir. Yani erkek kaynaştırma öğrencileri oyunlarda daha çok tercih edilmektedirler. Bir diğer değişken olan sınıf düzeyinde ise, üst sınıflara geçildikçe oyun arkadaşlığına kabul oranının düşmekte olduğu bir ters orantı görülmektedir. Son değişken olan engel düzeyinin etkisine baktığımızda olumlu yönde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

6.2 Öneriler

Bu bölümde, araştırmacılar için bir takım önerilere yer verilmiştir.

Genel sonuca göre dūřünecek olursak, araştırmacılar sosyal kabullerin bazı değişkenlerde daha dūřük olmasını etkileyen etmenlerin araştırılıp ortak bir nokta bulunup bulunmadığını ortaya koyan bir alışma önerilebilir.

Bir diğer alışma önerisi ise, oyun arkadaşlığında, erkek kaynaştırma öğrencilerin kızlara oranla daha fazla tercih edilmesini etkileyen etkenler araştırılabilir.

eşitli araştırmalar tarandığında, genelde kaynaştırma öğrencilerinin sosyal kabullerine ilişkin alışmalar yer almaktadır. Karşı taraftan bakılarak, kaynaştırma öğrencisinin normal gelişim gösteren akranlarını ne derece kabullenip kabullenmediği ve buna bağlı etkenler de değişik bir araştırma konusu olacaktır.

KAYNAKÇA

- Açar, S. ve Demir, K. M. (2010). Sınıf Öğrencilerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Düşünceleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 30, Sayı 3 749-770.
- Akçamete, G. (2009). *Özel Eğitim*. Kök Yayıncılık, Ankara.
- Akçamete, G. ve Ceber, H. (1999). Kaynaştırılmış Sınıflardaki İşitme Engelli ve İşiten Öğrencilerin Sosyometrik Statülerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*. Cilt: 2 (3), 64-74.
- Avcıoğlu, H. (2011). *Özel Eğitime Gereksinim Duyan Öğrencilerin Eğitsel Ve Davranışsal Değerlendirilmesi*. Vize Yayıncılık, Ankara.
- Ayral, M., Özcan, Ş., ve Can, R., ve arkadaşları. (2003). *Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Kaynaştırma Öğrencilerine Bakışını Etkileyen Etkenler*. 23. Ulusal Özel Eğitim Kongresi El Kitabı.
- Avramidis, E. (2010). Social Relationships Of Pupils With Special Educational Need in The Mainstream Primary Class: Peer Group Membership And Peer-Assessed Social Behaviour. *European Journal Of Special Needs Education*, 25:4, 413-429, DOI: 10.1080/08856257.2010.513550.
- Batu, S., Özokçu, O., Gürsel, O. ve arkadaşları. (2010). *İlköğretimde Kaynaştırma*. İbrahim H. Diken (Ed.), Pegem Akademi, 1. Baskı, Ankara.
- Bunch, G. ve Valeo, A. (2004). *Student Attitudes Toward Peers With Disabilities in Inclusive And Special Education Schools*. *Disability & Society*, 19:1, 61-76, DOI: 10.1080/0968759032000155640.

Cambra, C. ve Silvestre, N. (2003). Students With Special Educational Needs in

The Inclusive Classroom: Social Integration And Self-Concept. *European*

Journal Of Special Needs Education, 18:2, 197-208, DOI:

10.1080/0885625032000078989.

Canöz, Ş., Özak, H., Atkin, N. ve diğerleri. (2011). *İlköğretimde Özel Eğitim*. Hasan

Avcıoğlu (Ed.), Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara.

Çetin, C. ve Çolak, M. (2014). Öğretmenlerin Engelliliğe Yönelik Tutumları Üzerine

Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*

Dergisi. Cilt:29, Sayı:1, ss. 191-211.

Çolak, A. A., Vuran, S. ve Uzuner, Y. (2013). Kaynaştırma Uygulanan Bir

İlköğretim Sınıfındaki Sosyal Yeterlik Özelliklerinin Betimlenmesi ve

İyileştirilmesi Çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel*

Eğitim Dergisi. 14(2) 33-49.

Çulhaoğlu-İmrak, H. ve Sığırtmaç, A. (2011). Kaynaştırma Uygulanan Okulöncesi

Sınıflarında Akran İlişkilerinin İncelenmesi. *International Journal Of Early*

Childhood Special Education, 3(1), 38-65.

Department Of Education And Science Inclusion Of Students With Special

Educational Needs Post-Primary Guidelines, , Dublin: Stationery Office,

2007.

Dolva , A. S., Hemmingsson, H. , Gustavsson, A. ve Borell, L. (2010). Children

With Down Syndrome in Mainstream Schools: Peer Interaction in Activities

European Journal Of Special Needs Education, 25:3, 283-294,

Doi: 10.1080/08856257.2010.492941.

- Ergenekon, Y., Sola, C., Gümüş, T., ve arkadaşları. (2012). *Sosyal Yeterliklerin Geliştirilmesi*. Sezgin Vuran (Ed.), Vize Yayıncılık, Ankara.
- Grange, B. ve Newmark, R., (2002). Constructions Of Functionalist Discourses In South Africa's Education White Paper 6: Specials Needs Education. *University Of Stellenbosch-International Journal Of Special Education* Vol 17, No.2.
- Karadağ, F., Demirtaş, F. V. ve Girli, A. (2014). Okul Öncesi Dönemde Akranların Sınıflarındaki Özel Gereksinimli Öğrenciyi Tercih Etme Durumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 31, s. 191 – 215.
- Kargın, T. ve Baydık, B. (2002).Kaynaştırma Ortamındaki İşiten Öğrencilerin İşitme Engelli Akranlarına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 3(2) 27-39.
- Kargın, T. ve Sucuoğlu, B. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*. Morpa Kültür Yayınları. 1. Baskı, Ankara.
- Kemp, C. ve Carter, M. (2002). The Social Skills And Social Status Of Mainstreamed Students With Intellectual Disabilities. *Educational Psychology*, 22:4, 391-411, Doi: 10.1080/0144341022000003097.
- Kılınç, A., Recepoğlu, E. ve Koşar, S. (2015). Examining Primary School Teachers' Coping Styles With Stress According To Different Variables. *Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi*. 5(1), 01-14.
- Koster, M., Nakken, H. , Pij, S. J. ve Houten, E. V. (2009). Being Part Of The Peer Group: A Literature Study Focusing On The Social Dimension Of

Inclusion in Education. *International Journal Of Inclusive Education*, 13:2, 117-140, DOI: 10.1080/13603110701284680.

Koster , M., Pijl , S. J., Nakken, H. ve Houten , E. V. (2010). Social Participation Of Students With Special Needs in Regular Primary Education , in The Netherlands, *International Journal Of Disability, Development And Education*, 57:1, 59-75, DOI: 10.1080/10349120903537905.

Koster, M., Pijl, S. J. , Houten, E. V. ve Nakken, E. V. (2007). The Social Position And Development Of Pupils With Sen in Mainstream Dutch Primary Schools. *European Journal Of Special Needs Education*, 22:1, 31-46, DOI: 10.1080/08856250601082265.

Mand, J. (2007). Social Position Of Special Needs Pupils İn The Classroom: A Comparison Between German Special Schools For Pupils With Learning Difficulties And Integrated Primary School Classes. *European Journal Of Special Needs Education*, 22:1, 7-14, Doi: 10.1080/08856250601082182.

Nakken, H. ve Pijl, S. J. (2002). Getting Along With Classmates in Regular Schools: A Review Of The Effects Of Integration On The Development Of Social Relationships. *International Journal Of Inclusive Education*, 6:1, 47-61, DOI: 10.1080/13603110110051386.

Orel, A., Töret, G. & Zerey, Z., (2004). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 5 (1), 23-33.

Özcan, Ş., Can, R., Ünlü, A., ve arkadaşları. (2013). *Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Kabul Düzeyleri*. ELMIS 2013 Uluslararası Özel Eğitim Kongresi El

Kitabı.

Pij, S. J. ve Frostad, P. (2010). Peer Acceptance And Self-Concept Of Students With Disabilities in Regular Education. *European Journal Of Special Needs Education*, 25:1, 93-105, DOI: 10.1080/08856250903450947.

Roberts, C. M. ve Lindsell, J. S. (1997). Children's Attitudes And Behavioural Intentions Towards Peers With Disabilities. *International Journal Of Disability, Development And Education*, 44:2, 133-145, DOI: 10.1080/0156655970440205.

Sarı, H., Çetin, Ş. ve Seçer, Z. (2010). Okulöncesi Dönemdeki Çocukların Bedensel Engelli Akranları İle Birlikte Eğitim Almalarına İlişkin Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:26, s.12-24.

Scheepstra, A. J. M. Nakken, H. , ve Pijl, S. J. (1999). Contacts With Classmates: The Social Position Of Pupils With Down's Syndrome in Dutch Mainstream Education. *European Journal Of Special Needs Education*, 14:3, 212-220, DOI: 10.1080/0885625990140303.

Stinson, M. ve Antia, S. (1999). Considerations in Educating Deaf And Hard Of Hearing Students in Inclusive Settings. *Journal Of Deaf Studies And Deaf Education* 4:3.

Sucuoğlu, B. ve Özokçu, Ö. (2005). Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 6 (1) 41-57.

Sucuoğlu, B., Diken, H.İ., Demir, Ş. ve arkadaşları. (2010). *Özel Eğitim Terimler*

Sözlüğü. Maya Akademi, Ankara.

Şahbaz, Ü. ve Kalay, G.(2010). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının

Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy*

Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Yıl 10, Sayı 19, 116-135.

Ünal, F. ve İflazoğlu-S. A. (2011). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflarda*

Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları.

Yaşaran, Ö. Batu, S. ve Özen, A. (2008). Özel Gereksinimli Bireylerin Sosyal

Kabullerini Sağlamada Normal Gelişim Gösteren Öğrencilere Sunulan

Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinliklerinin Etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal*

Bilimler Dergisi Cilt/Vol, 14, Sayı/No: 3 (167-180).

Wang, H. L. (2009). Should All Students With Special Educational Needs (SEN)

Be Included in Mainstream Education Provision? - *A Critical Analysis*.

International Education Studies, Vol. 2, No.4.

**Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Daire
Müdürlüğüne Bağlı Kaynak Odası Bulunan İlkokullar**

SıraNo.	İlçe	Okulun-Adı	Öğrenci Sayısı
1.	Lefkoşa	9 Eylül İlkokulu	24
2.	Lefkoşa	Alayköy İlkokulu	30
3.	Lefkoşa	Atatürk İlkokulu	12
4.	Lefkoşa	Cumhuriyet İlkokulu	10
5.	Lefkoşa	Değirmenlik İlkokulu	10
6.	Lefkoşa	Gönyeli İlkokulu	36
7.	Lefkoşa	Necati Taşkın İlkokulu	30
8.	Lefkoşa	Şht. Doğan İlkokulu	14
9.	Lefkoşa	Şht. Ertuğrul İlkokulu	20
10.	Lefkoşa	Şht. Tuncer İlkokulu	41
TOPLAM			227

**KUZAY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: İÖD.0.00-35/2016/1B - 283

Lefkoşa, 18 Şubat 2016

**Sayın Esra KOÇ,
Yakın Doğu Üniversitesi,
Lefkoşa**

Müdürlüğümüze bağlı Lefkoşa Bölgesi ilkokullarında öğrenim gören öğrencilere uygulamak istediğiniz, “**Kaynaştırma Uygulamasına Katılan Özel Gereksinimi Olan Öğrencilerin Sosyal Kabul Düzeylerinin Belirlenmesi**” konulu anket soruları, Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş olup gizlilik ve gönüllülük ilkelerine riayet edilerek uygulanması uygun görülmüştür.

Anketi uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve anket tamamlandıktan sonra da sonuçların **Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü**’ne iletilmesi hususunda gereğini saygı ile rica ederim.

**Salih CANSEÇ
Müdür**

/AA

Tarih: .../.../.....

ANKET

Bu çalışma, KKTC’de, Lefkoşa’da bulunan genel eğitim sınıflarında öğretim gören özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren sınıf arkadaşları tarafından sosyal kabul düzeylerinin ve sosyal kabul düzeylerini etkileyen değişkenlerin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır.

FARKLI GELİŞEN BİREY HAKKINDA

GENEL BİLGİLER

KOD ADI	
CİNSİYETİ	K () E ()
DOĞUM TARİHİ	
OKULUN ADI	
SINIFI	
SINIFTAKİ ÖĞRENCİ SAYISI	
SINIFTAKİ KAYNAŞTIRMA ÖĞRENCİSİ SAYISI	
ENGEL TÜRÜ	
ENGEL DÜZEYİ	
KARDEŞ SAYISI (Kendisi hariç)	
ANNENİN BİTİRDİĞİ OKUL	
BABANIN BİTİRDİĞİ OKUL	
AYLIK TOPLAM GELİR	
DİĞER	

Tarih: / /

ANKET

Bu çalışma, KKTC’de, Lefkoşa’da bulunan genel eğitim sınıflarında öğretim gören özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren sınıf arkadaşları tarafından sosyal kabul düzeylerinin ve sosyal kabul düzeylerini etkileyen değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

GENEL BİLGİLER

KOD ADI :

CİNSİYETİ : K () E ()

OKULUN ADI :

DOĞUM TARİHİ:

SINIFI :

Sosyal Kabulü Belirlemeye Yönelik Tutum Ölçeği

Bu araç, A.B.D., Center for the Study of Social Acceptance in the University of Massachusetts ' de Dr. Gary Siperstein tarafından geliştirilmiştir. Normal öğrencilerin E.Z.Ö.C.'ı sosyal kabul tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır.

22 sorudan oluşan ölçekte (Ek- 2) değerlendirme, beşli dereceleme üzerinden yapılmıştır. Kullanılan ifadeler puana dönüştürülürken Evet : 5, Sanırım Evet : 4, Ne Evet Ne Hayır : 3, Sanırım Hayır 2, Hayır : 1 olmak üzere 1 ile 5 arasında değer almışlardır.

Araç önce araştırmacı tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Sonra, Komite Yaklaşımı Yöntemi uyarınca ilgili 5 uzmana verilerek Türkçe'ye çevrilmesi istenmiştir. Daha sonra bu 5 uzmanla yapılan konuşmalar sonucunda tutum ölçeği belli bir form almıştır. Bu işlemlerden sonra, aracın örneklem dışında aynı yaştaki 38 normal öğrenciye bir ay ara ile 2 defa uygulamasıyla Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı yöntemi kullanılarak elde edilen test- tekrar test güvenirlik katsayısı- 83 olarak bulunmuştur. Bu güvenirlik katsayısının bir tutum ölçeği için-oldukça yeterli olduğu düşünülmektedir. Yapılan bu çalışmalardan aracın geçerli, güvenilir ve araştırmanın amacını gerçekleştirmede kullanılabilir olduğu kanısına varılmıştır.

Okulunuzdaki özel sınıf çocuklarından biri veya birkaçının sizin sınıfa gelerek, sizinle birlikte okuyacaklarını düşünün. Onlarla ne tür ilişkilere girersiniz veya onlara nasıl davranırsınız? Aşağıdaki listede birtakım davranış örnekleri verilmiştir. Karar vermenizde yardımcı olmak amacıyla hazırlanan bu listede:

- A. Size en uygun olan ifadede "Evet" in,
- B. Size biraz uygun olan ifadede "Sanırım Evet" in,
- C. Karar veremediğiniz zaman "Ne Evet Ne Hayır" in,
- D. Size pek uygun olmayan ifadede "Sanırım Hayır" in,
- E. Size hiç uygun olmayan ifadede ise "Hayır" in altını çizin.

1. Derste bulunmadığı günlerde ona ev ödevini söyledim.

Ne Evet

Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

2. Sıra olduğumuz zaman, onun yanında dururdum.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

3. Okuldan sonra da onunla oynardım.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

4. Ona kurşun veya tükenmez kalemimi ödünç verirdim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

5. Ona matematik problemlerini çözmede yardım ederdim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

6. Diğer çocukların alay etmeleri halinde onu korurdum.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

7. Sınıfta boş zamanlarda onunla konuşurdum.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

8. Onu evime davet ederdim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

9. Sınıfta, onun yanında otururdum.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

10. Okulda boş zamanlarda, onunla oynardım.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

11. Sınıfta, sadece birkaç çocuğun bildiği bir sırrı onunla paylaşırdım.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

12. Yanına yaklaşıp ve ona merhaba derdim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

13. Yemeğimin bir kısmını onunla paylaştım.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

14. Okul gezilerinde, otobüste onun yanında oturdum.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

15. Onu bazan evinden telefonla arardım.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

16. Yanlış birşeyler yaptığında bile onun tarafını tutardım.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

17. Ona kendimi anlatırdım. (Kendimden söz ederdim)

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

18. Ortak sınıf çalışmalarında ona yardım ederdim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

19. Başarılı olduğu konularda onu överdim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

20. Onu, kendi arkadaşlarımla tanıştırdım.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

21. Eşli oyunlar oynadığımızda, onu eş olarak seçerdim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

22. Daha önce kimseye söylemediğim, kendi hakkımda bazı şeyleri ona söyledim.

Ne Evet				
Evet	Sanırım Evet	Ne Hayır	Sanırım Hayır	Hayır
()	()	()	()	()

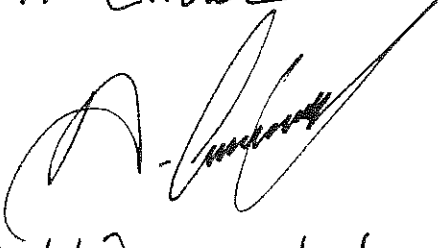
24.02.2016

Sayın Yrd. Doç. Dr. Ali Hikmet CİVELEK,

Ben Yakın Doğu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Yüksek Lisans Bölümü öğrencilerinden Esra Koç.

Yüksek Lisansta tez aşamasındayım. Tezimin konusunu “*Kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimi olan öğrencilerin sosyal kabul düzeylerinin belirlenmesi.*” olarak danışmanımla birlikte netleştirmiş bulunmaktayız. Çalışma yapacağım konuyla ilgili olarak uygulayacağım araştırma yönteminde sizin “*Siperstein’in Sosyal Kabul Ölçeği*” ölçüm aracınızı kullanmak istemekteyim. Tezimi başarılı bir şekilde ilerletebilmem için kullanım hakkı sizde olan söz konusu ölçeğe ve sizin izninize ihtiyaç duymaktayım.

Bu konuda yardımınızı beklemekteyim; çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Ali H. Civelek

ali.civelek@emu.edu.tr

Saygılarımla,

Esra KOÇ
Zihin Engelliler Öğretmeni

İletişim bilgileri: 0543 3519073
kocesrakoc@hotmail.com.tr

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *“Kaynaştırma uygulamalarına katılan özel gereksinimi olan öğrencilerin sosyal kabul düzeylerinin belirlenmesi.”* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

... / ... / 2016

İmza

Öğrencinin Adı Soyadı

Esra Koç

Adı Soyadı	Esra KOÇ
Adres Bilgileri	İzmir/Gaziemir
Cep Tel	05433519073
E-posta	kocesrakoc@hotmail.com.tr

Kişisel Bilgiler

Cinsiyet	Bayan
Doğum Tarihi	02.03.1989
Medeni Durum	Bekar
Uyruk	T.C.

Eğitim Bilgileri

Yüksek Lisans Yüksek lisans öğrencisi

Yakın Doğu Üniversitesi
Özel Eğitim : 2013 – 2016 (tez onaylandı düzeltme aldı)

Üniversite

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi – Eğitim Fakültesi
Zihin Engelliler Öğretmenliği : 2009 – 2013

Lise

İmkb Gaziemir Kız Meslek Lisesi
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi : 2003-2006

Ales puanı

Say : 57,64857
Söz: 62,48459
Ea: 55,28428

İlkokul

➤ Konak Ali Akatlar İ.Ö.O

İş Deneyimi

- 10/2004-06/2005 **İmkb Gaziemir Kız Meslek Lisesi Uygulama Anaokulu**
Pozisyon : Stajer Öğrenci
- 06/2005-08/2006 **Ata Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi – İzmir**
Pozisyon : Yardımcı Öğretmen
- 09/2012-06/2013 **Şehit Tuncer İlkokulu (Kıbrıs)**
Pozisyon : Gölge Öğretmen(bireysel)
- 10/2013 – 04/2014 **YDU Kütüphnesi (Kıbrıs)**
Pozisyon : Asistan Öğrenci
- 02/2014-06/2015 **Gönyeli Fazıl Plumer Anaokulu (Kıbrıs)**
Pozisyon : Özel Eğitim Öğretmeni (Bireysel)

Sertifika ve Belgeler

- **GOBDÖ-2-TV (Gilliam Otistik Bozukluk Derecelendirme Ölçeği – 2 – Türkçe Versiyonu) kullanım belgesi – 2011**
- **Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, “Engellilerde Cinsel Eğitim” konusunda sertifika – 2011**
- **Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, “Anlaşmazlık Çözümü, Müzakere ve Akran Arabuluculuğu” konusunda sertifika – 2010**
- **Kıbrıs Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Derneği, “Kendine Zarar Verme Davranışı” konulu mesleki gelişim konferansına katılım belgesi - 2010**
- **Kıbrıs Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Derneği, “İyilik Hali” konulu mesleki gelişim konferansına katılım belgesi - 2010**
- **İzmir “ İşitme Engelliler İşaret Dili” Sertifikası - 2007**

Ofis Bilgisi

Ofis Araçları
Bilgisayar

Fax, Fotokopi, Printer, PC, Scanner, vb...
Microsoft Office (Word, Excel, PowerPoint)

Yabancı Dil Bilgisi

İngilizce

Konuşma : Zayıf, **Yazma**: Zayıf, **Okuma** : Zayıf

Referanslar

Uzman Soner ÖYKEN
Eğitim Merkezi (Müdür)

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı – Lefkoşa Özel Eğitim ve İş

Uzman Melek Kanlı

Gönyeli Fazıl Plümer Anaokulu- Özel Eğitim Öğretmeni

Kişisel Referans:

Pelin Aykut GAU Özel Eğitim Bölüm Başkan Vekili

sosyal kabul

ORIJINALLIK RAPORU

%**2**

BENZERLIK ENDEKSI

%

İNTERNET
KAYNAKLARI

%**2**

YAYINLAR

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BIRINCIL KAYNAKLAR

1

YAŞARAN ÖZKAN, Özlem, BATU, Sema and
ÖZEN, Arzu. "Özel gereksinimli bireylerin
sosyal kabullerini sağlamada normal gelişim
gösteren öğrencilere sunulan kaynaştırmaya
hazırlık etkinliklerinin etkisi", Anadolu
Üniversitesi, 2014.

Yayın

%**1**

2

Ünal, Füsün. "KAYNAŞTIRMA
UYGULAMASININ YAPILDIĞI SINIFLARDA
NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN
ÖĞRENCİLERİN KAYNAŞTIRMAYA
YÖNELİK TUTUMLARI", e-Journal of New
World Sciences Academy (NWSA)/13063111,
20110401

Yayın

<%**1**

3

EREN, Bilgehan, DENİZ, Jale and
DÜZKANTAR, Ayten. "Orff yaklaşımına göre
hazırlanan müzik etkinlikleri içinde ipucunun
giderek azaltılması yöntemi ile yapılan
gömülü öğretimin otistik çocuklara kavram
öğretmedeki etkililiği", İletişim Hizmetleri,
2013.

Yayın

<%**1**